

SYTUACJA BANKÓW W I PÓŁROCZU 2010 R.

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, 2010**

OPRACOWANIE:
ANDRZEJ KOTOWICZ
PRZY WSPÓŁPRACY WYDZIAŁU ANALIZ SEKTORA BANKOWEGO
W DEPARTAMENCIE NADZORU SEKTORA BANKOWEGO
PION NADZORU BANKOWEGO
URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI

W I półroczu 2010 r. sytuacja **sektora bankowego pozostała stabilna**. Oceniając poszczególne obszary należy stwierdzić:

- bieżąca **sytuacja w zakresie bazy kapitałowej jest dobra**;
- bieżąca **sytuacja w zakresie płynności krótkoterminowej jest dobra. Niezadowolająca jest natomiast sytuacja w zakresie płynności średnio- i długoterminowej**. Utrzymuje się brak sprawnego funkcjonowania rynku międzybankowego w zakresie transakcji o terminach zapadalności dłuższych niż 1 dzień oraz brak odpowiedniego poziomu finansowania średnio- i długoterminowego;

W tym kontekście za niekorzystne należy uznać dalsze **wyhamowanie tempa wzrostu bazy depozytowej**, co ma związek z redukcją oprocentowania depozytów, poprawą koniunktury na rynku kapitałowym i nadal trudną sytuacją na rynku pracy. Z drugiej strony nastąpił wzrost finansowania z sektora finansowego i budżetowego.

- **utrzymuje się ograniczony poziom aktywności** banków w niektórych segmentach rynku, będący pochodną niepewności, co do przyszłego rozwoju sytuacji (zarówno banków, jak i klientów) oraz silnego pogorszenia jakości portfela kredytowego (w konsekwencji zaostrzenie polityki kredytowej w niektórych obszarach). **Głównym obszarem rozwoju akcji kredytowej są kredyty mieszkaniowe**, podczas gdy w pozostałych segmentach występuje stagnacja. **Podstawowym warunkiem istotnego rozszerzenia akcji kredytowej jest trwała poprawa koniunktury** gospodarczej, przy czym **zasadniczym źródłem jej rozwoju powinny być stabilne źródła finansowania pochodzące z rynku krajowego**.
- **poprawa wyników** finansowych dokonała się **głównie dzięki silnemu zredukowaniu kosztów odsetkowych**, co przełożyło się na znaczny wzrost wyniku odsetkowego (przyczynił się do tego również wzrost marż na nowo udzielonych kredytach). Poprawie sprzyjało też podniesienie opłat i prowizji oraz utrzymanie dyscypliny kosztów.

Podstawowym obciążeniem wyników są nadal rosące odpisy wynikające z materializacji ryzyka kredytowego podjętego w minionych okresach. Ryzyko to **związane** jest przede wszystkim z **segmentem klientów detalicznych**. Udział pozostałych segmentów jest niewielki (uwagę zwraca spadek wartości odpisów w segmencie korporacyjnym).

- **głównym obszarem ryzyka jest spadek jakości portfela kredytowego**, na skutek pogorszenia sytuacji makroekonomicznej oraz nadmiernego rozluźnienia standardów polityki kredytowej. Dotyczy to **przede wszystkim segmentu klientów detalicznych**.

W tym kontekście, **niepokój budzi poluzowanie polityki kredytowej w obszarze kredytów mieszkaniowych**, a zwłaszcza ponowne rozszerzenie oferty kredytów walutowych, powrót do udzielania kredytów o bardzo wysokim LTV i bardzo długim okresie kredytowania. Działania te wystawiają na dodatkowe ryzyko banki, a zwłaszcza ich klientów związane m.in. z silnymi wahaniami kursów walutowych oraz z oczekiwanym w dłuższej perspektywie wzrostem stóp procentowych z ich obecnych (rekordowo niskich) poziomów.

Oceniając perspektywy rozwoju sytuacji w najbliższych okresach należy zachować ostrożność. Wynika to z **niepewności**, co do przyszłego rozwoju sytuacji makroekonomicznej oraz **skali ryzyka kredytowego zakumulowanego w bilansach banków** (dotyczy to głównie długoterminowych kredytów mieszkaniowych, w przypadku których materializacja ryzyka następuje na ogół po kilku latach od momentu udzielenia).

Ponadto trzeba mieć na uwadze, że pomimo obserwowanego ożywienia gospodarczego i poprawy funkcjonowania rynków finansowych, w otoczeniu zewnętrznym nadal utrzymują się napięcia i niepewność, co do przyszłego rozwoju sytuacji, objawiające się m.in. podwyższoną zmiennością na rynkach finansowych. Tym samym **nadal utrzymuje się podwyższony poziom ryzyka działalności sektora bankowego, choć jest on istotnie niższy niż w poprzednich okresach**. Banki muszą uwzględniać trudne uwarunkowania zewnętrzne przy formułowaniu strategii działania.

SPIS TREŚCI

1	UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DZIAŁALNOŚCI BANKÓW	5
1.1	Uwarunkowania zewnętrzne - sytuacja makroekonomiczna	5
1.2	Uwarunkowania zewnętrzne - sytuacja na rynku finansowym	6
2	GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI SEKTORA BANKOWEGO	10
2.1	Działalność kredytowa i inwestycyjna	11
2.2	Źródła finansowania działalności	17
3	WYNIK FINANSOWY SEKTORA BANKOWEGO.....	20
4	GŁÓWNE OBSZARY RYZYKA I ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	25
4.1	Płynność.....	25
4.2	Ryzyko kredytowe.....	26
4.3	Adekwatność kapitałowa	29
5	GŁÓWNE KIERUNKI DZIAŁANIA NADZORU W I PÓŁROCZU 2010 R.	31
	SPIS WYKRESÓW	33
	SPIS TABEL	34

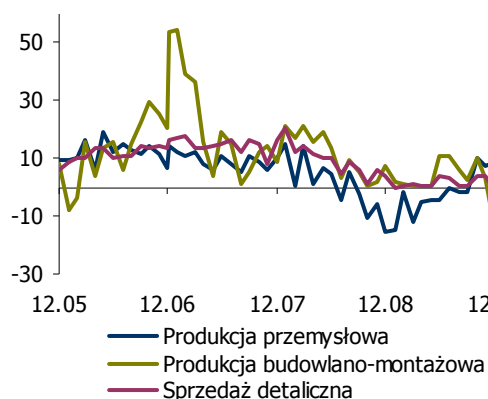
1 UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE DZIAŁALNOŚCI BANKÓW

1.1 Uwarunkowania zewnętrzne - sytuacja makroekonomiczna

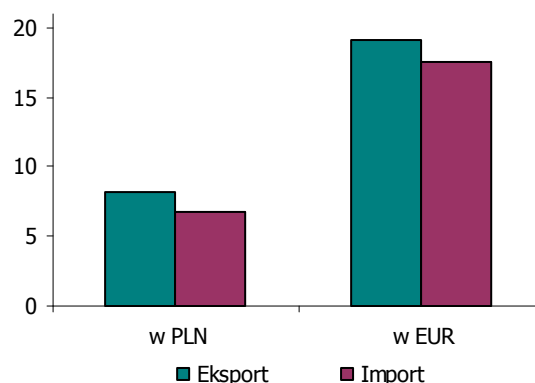
W I półroczu br. nastąpiło **dalsze ożywienie polskiej gospodarki**¹ (według wstępnych szacunków tempo wzrostu PKB w I kwartale br. wyniosło 3,0%, a w II 3,8%), przejawiające się m.in.:

- wzrostem produkcji sprzedanej przemysłu (o 10,6% w całym I półroczu br.), przy czym wzrost odnotowano we wszystkich głównych działach. Z drugiej strony wystąpił spadek produkcji budowlano-montażowej (o 6,1%), który po części wynikał z długiej zimy,
- nieznacznym wzrostem sprzedaży detalicznej oraz wyraźnym ożywieniem wymiany handlowej z zagranicą,
- poprawą wyników finansowych sektora przedsiębiorstw (o 6,0%),
- stopniową poprawą sytuacji na rynku pracy. Wprawdzie w I półroczu br. przeciętny poziom zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw był niższy (o 0,5%) niż w ub.r., ale w II kwartale br. odnotowano wzrost. Jednocześnie od marca br. stopa rejestrowanego bezrobocia ulega zmniejszeniu (w czerwcu br. wynosiła 11,6% wobec 11,9% w grudniu ub.r.). Tempo wzrostu wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw nadal było niskie (3,3% wobec 5,0% w I półroczu ub.r.), ale dzięki umiarkowanemu wzrostowi cen, siła nabywcza płac brutto zwiększyła się (realny wzrost płac w I półroczu br. wyniósł 0,6%),
- stopniową poprawą w zakresie budownictwa mieszkaniowego (liczba mieszkań oddanych do użytkowania zmniejszyła się o 16,0%, ale liczba mieszkań których budowę rozpoczęto wzrosła o 19,5%),
- poprawą wskaźników klimatu koniunktury.

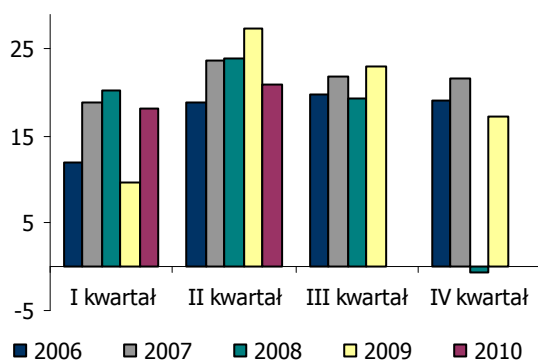
Wykres 1.
Roczne tempo wzrostu produkcji i sprzedaży detalicznej (%)

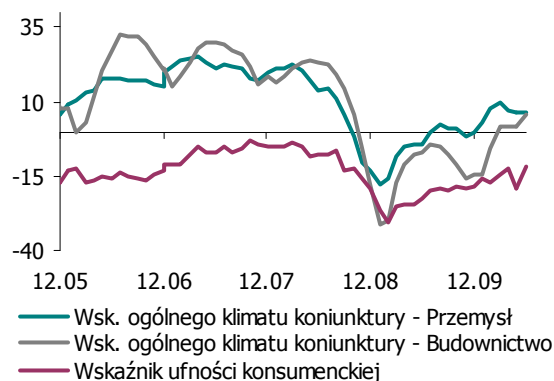
Wykres 2.
Zmiana wymiany handlowej – I pół. 2010 / I pół. 2009 (%)

Wykres 3.
Wyniki finansowe sektora przedsiębiorstw (mld zł)

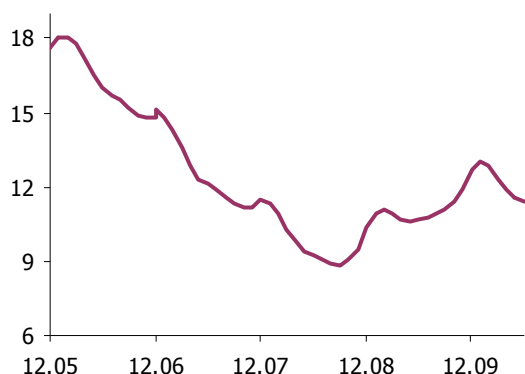
Wykres 4.
Wskaźniki klimatu koniunktury

Źródło: GUS

¹ Szerzej zob. „Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. I półrocze 2010 r.”, GUS.

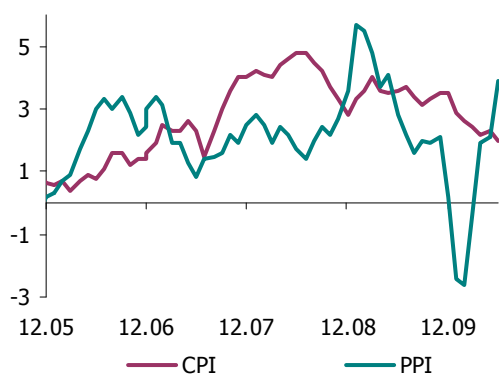
Wykres 5.
Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)

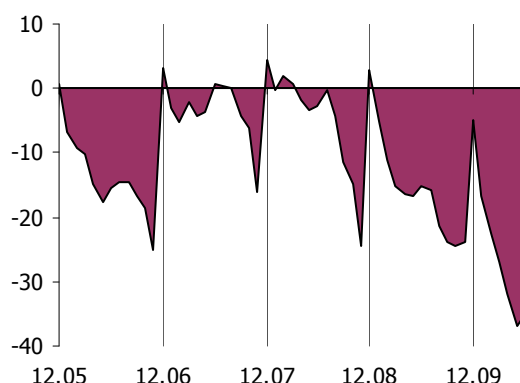
Wykres 6.
Roczne tempo wzrostu wynagrodzeń brutto w sek. przeds. (%)

Wykres 7.
Roczne wskaźniki inflacji (%)

Wykres 8.
Wynik budżetu państwa (mld zł)

Źródło: GUS

Pomimo wyraźnych sygnałów ożywienia, dynamika procesów inflacyjnych pozostała pod kontrolą (choć w II kwartale odnotowano znaczne przyspieszenie wzrostu wskaźnika PPI). W szczególności wskaźnik inflacji CPI uległ zmniejszeniu i ponownie znalazł się w paśmie dopuszczalnych odchyłeń od celu inflacyjnego.

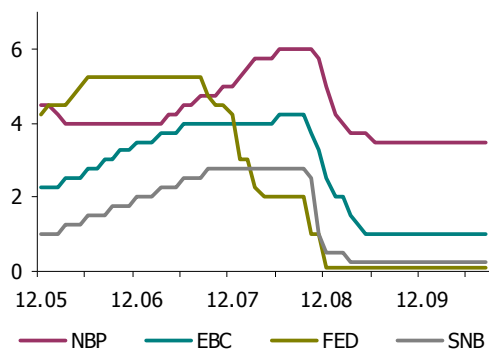
Należy jednak zaznaczyć, że pomimo ożywienia gospodarki, **nadal znajduje się ona pod silną presją otoczenia zewnętrznego**, a w szczególności niepewności co do rozwoju sytuacji u głównych partnerów handlowych Polski oraz znacznej zmienności nastrojów na rynkach finansowych. Dużym wyzwaniem może być też szybkie narastanie zadłużenia finansów publicznych i ewentualne przekroczenie tzw. progów ostrożnościowych.

1.2 Uwarunkowania zewnętrzne - sytuacja na rynku finansowym

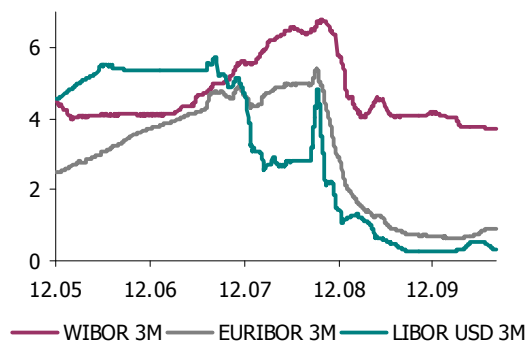
Sytuacja na rynku finansowym nadal charakteryzowała się podwyższoną zmiennością wynikającą ze zmian nastrojów inwestorów, kształtowanych przez napływające informacje dotyczące perspektyw rozwoju globalnej gospodarki oraz poszczególnych regionów i krajów. Można przy tym wyróżnić dwa okresy. Pierwszy obejmował I kwartał br. i generalnie cechował się optymizmem inwestorów powodującym m.in. kontynuowanie wzrostów na rynkach akcji rozpoczętych wiosną ub.r. oraz napływ kapitałów na rynki wschodzące, prowadzący m.in. do umocnienia lokalnych walut. Drugi obejmował okres od maja br., w którym na skutek narastania problemów fiskalnych Grecji i obaw co do sytuacji fiskalnej innych krajów południowej Europy będących członkami strefy euro, a tym samym perspektyw rozwoju sytuacji w całej strefie euro, doszło do gwałtownego pogorszenia nastrojów i ponownego wzrostu awersji do ryzyka. Doprowadziło to do wyprzedaży przez inwestorów części ryzykownych aktywów, w tym do przeceny na rynkach akcji i surowców oraz wyprzedaży lokalnych walut. Pomimo to sytuacja na rynku finansowym była zdecydowanie lepsza niż na jesieni 2008 r. po upadku Lehman Brothers.

Dzięki działaniom podjętym przez kraje UE oraz ECB (w tym utworzeniu Europejskiego Mechanizmu Stabilizacyjnego) w kolejnych tygodniach doszło do poprawy nastrojów i zwiększenia przez inwestorów skłonności do podejmowania ryzyka.

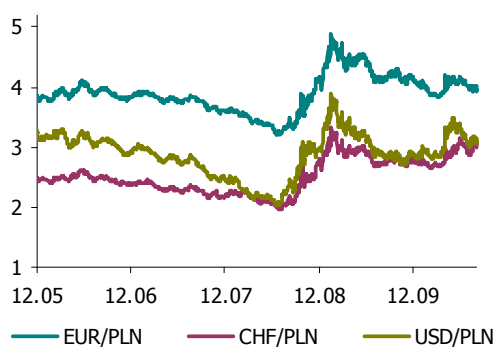
Wykres 9.
Podstawowe stopy procentowe banków centralnych (%)

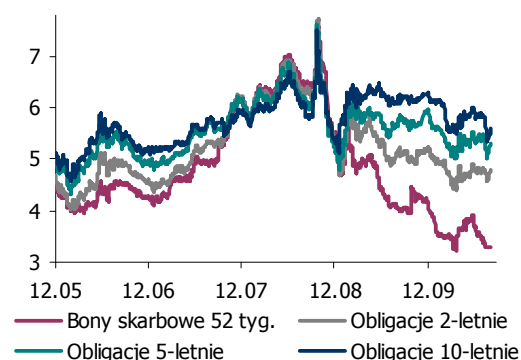
Wykres 10.
Stawki na rynku pieniężnym (%)

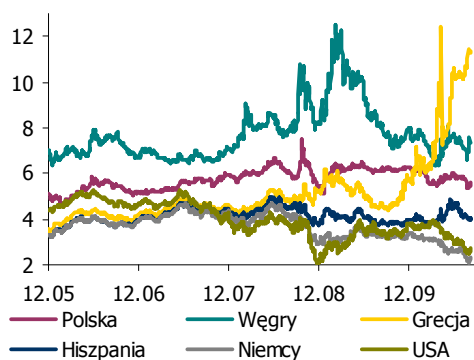
Wykres 11.
Kurs walut głównych względem złotego

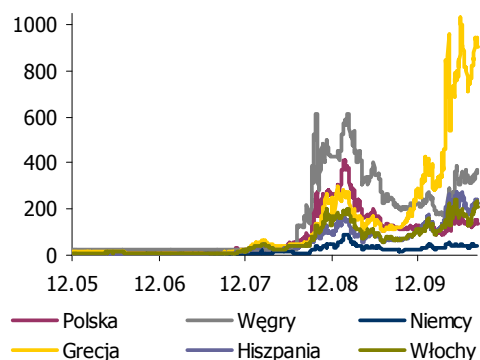
Wykres 12.
Rentowność polskich papierów skarbowych (%)

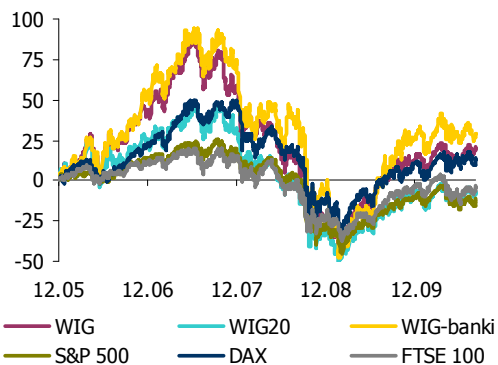
Wykres 13.
Rentowność 10-letnich obligacji skarbowych (%)

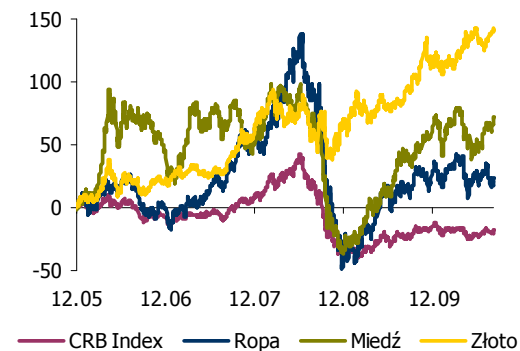
Wykres 14.
Stawki 5-letnich CDS (pkt. bazowe)

Wykres 15.
Zmiana wartości indeksów od końca 2005 r. (%)

Wykres 16.
Zmiana cen surowców od końca 2005 r. (%)

Źródło: Bloomberg, obliczenia własne

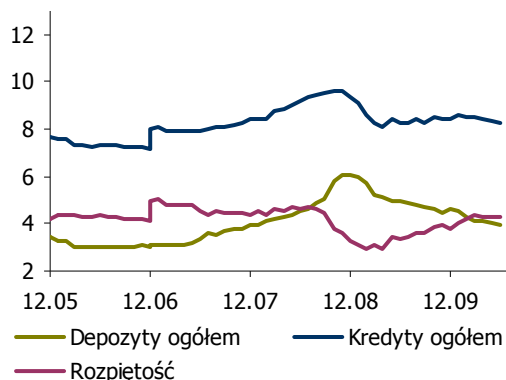
Na rynku krajowym należy zwrócić uwagę na:

- **pozostawienie przez RPP stóp banku centralnego na niezmiennym poziomie²,**
- **poprawę funkcjonowania rynku międzybankowego**, przejawiającą się w obniżeniu premii za ryzyko na rynku depozytów międzybankowych (choć nadal pozostaje wysoka). Jednak nadal dominują transakcje o terminach zapadalności jednego dnia, a **płynność rynku w zakresie transakcji o dłuższych terminach zapadalności jest wciąż bardzo ograniczona** (transakcje są nieliczne)³,
- **obniżenie stóp procentowych na rynku międzybankowym** (średnia stawka WIBOR 3M spadła z 4,1% w grudniu 2009 r. do 3,8% w czerwcu br.) **oraz rentowności papierów skarbowych** (średnia rentowność 52-tygodniowych bonów skarbowych na rynku wtórnym spadła z 4,2% do 3,8%, a 10-letnich obligacji z 6,2% do 5,9%),
- **znaczne osłabienie złotego** będące pochodną niepokojów inwestorów związanych z sytuacją fiskalną części członków strefy euro, co doprowadziło do wyprzedzaży części aktywów z rynków wschodzących. W konsekwencji o ile w I kwartale br. następowało umocnienie złotego, to w II kwartale doszło do jego silnego osłabienia. Dotyczyło to głównie CHF (jego wartość w tym II kwartale wzrosła o 16,1% i o 13,1% w skali całego I półrocza) oraz USD, podczas gdy wartość EUR ulegała mniejszym zmianom (na koniec 2009 r. 1 EUR kosztował 4,1018, na koniec marca br. 3,8622, a na koniec czerwca br. 4,1458; CHF odpowiednio: 2,7661; 2,7000; 3,1345, USD odpowiednio 2,8503, 2,8720; 3,3946),
- kontynuację na rynku akcji wzrostów rozpoczętych wiosną ub.r.

Trzeba też zauważyć, że pomimo bardzo szybkiego narastania zadłużenia sektora finansów publicznych, zarówno sytuacja na rynku papierów skarbowych, jak i stawki CDS na polskie obligacje wskazują na utrzymanie zaufania inwestorów do Polski.

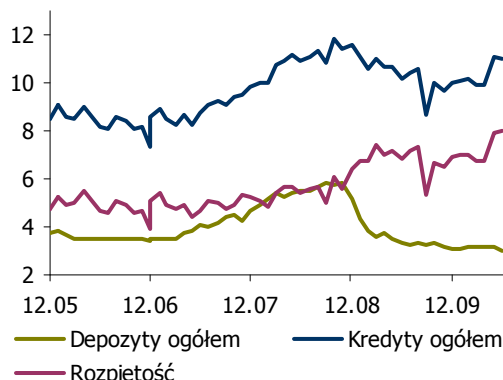
Wykres 17.

Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPS (%)

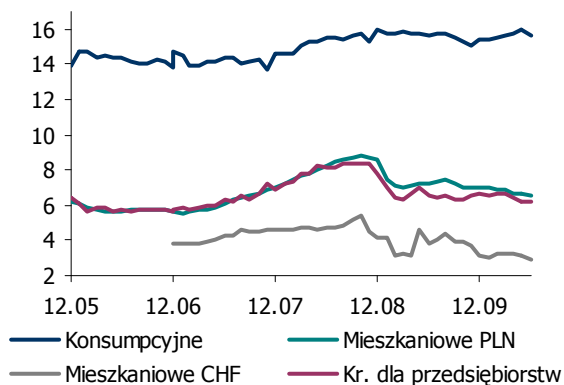
Wykres 18.

Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPN (%)

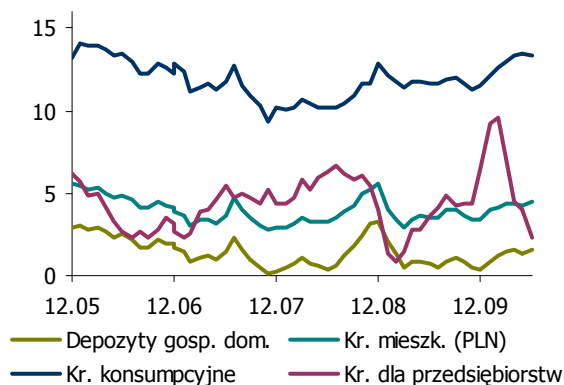
Wykres 19.

Średnie oprocentowanie kredytów OPN (%)

Wykres 20.

Realne oprocentowanie kredytów i depozytów OPN (%)

Źródło: NBP, obliczenia własne

² Szerzej zob. „Raport o inflacji czerwiec 2010 r.”, NBP.

³ Szerzej zob. „Raport o stabilności systemu finansowego, lipiec 2010”, NBP.

W I półroczu br. **banki dokonały nieznacznych korekt w polityce depozytowo-kredytowej**. Obserwując zmiany w oprocentowaniu nowych umów (OPN), można stwierdzić, że banki w zasadzie **nie zmieniły oferty depozytowej** - średnie oprocentowanie depozytów złożonych w czerwcu br. było na poziomie grudnia ub.r. i wynosiło 3,2%, przy czym w I kwartale br. było nieznacznie niższe (3,1%). Z drugiej strony, **oprocentowanie nowo udzielanych kredytów uległo zwiększeniu** z 9,7% w grudniu ub.r. do około 9,9% w czerwcu br. W rezultacie rozpiętość pomiędzy oprocentowaniem kredytów i depozytów w ujęciu OPN zwiększyła się z 6,5% do 6,7%.

Z kolei, na podstawie danych dotyczących stanu wszystkich umów (OPS) można stwierdzić, że średnie ważone oprocentowanie terminowych depozytów złotych zmniejszyło się z 4,5% w grudniu 2009 r. do 4,0% w czerwcu br., a kredytów złotych pozostało na poziomie z końca ub.r. i wynosiło 8,4%. Tym samym nastąpił wzrost rozpiętości pomiędzy oprocentowaniem kredytów i depozytów z 4,0% do 4,3%. Z punktu widzenia kształtowania wyników banków kluczowe znaczenie ma jednak porównanie sytuacji panującej w całym I półroczu bieżącego i ubiegłego roku. W związku z tym można stwierdzić, że w skali całego półrocza, nastąpił **silny wzrost średniej rozpiętości w oprocentowaniu kredytów i depozytów w ujęciu OPS z 3,1% w I półroczu 2009 r. do 4,2% w I półroczu 2010 r.** Tak znaczny wzrost średniej rozpiętości wynikał z zakończenia tzw. „wojny depozytowej” oraz podniesieniu marż na nowo udzielanych kredytach i **sprzyjał poprawie wyniku odsetkowego.**

Reasumując, w I półroczu br. kontynuowane było ożywienie polskiej gospodarki, przejawiające się istotnym zwiększeniem tempa jej wzrostu. Pomimo wyraźnego ożywienia, gospodarka nadal znajduje się pod silną presją otoczenia zewnętrznego, w szczególności niepewności co do rozwoju sytuacji u głównych partnerów handlowych Polski. Istotnym ograniczeniem może być też szybko rosnące zadłużenie sektora finansów publicznych, które może doprowadzić do przekroczenia kolejnych progów ostrożnościowych, co zmusiłoby rząd do radykalnego ograniczenia wydatków w krótkim terminie, a to miałyby negatywne skutki dla wzrostu gospodarki w krótkim okresie.

Sytuacja na rynkach finansowych uległa dalszej poprawie, jednak w II kwartale na skutek narastania obaw inwestorów, co do rozwoju sytuacji fiskalnej niektórych gospodarek strefy euro, jak też obaw co do siły i trwałości ożywienia globalnej gospodarki, doszło do ponownego pogorszenia nastrojów skutkującego m.in. wyprzedającą częścią ryzykownych aktywów i osłabienia lokalnych walut, w tym złotego.

W związku z tym, pomimo obserwowanej w ostatnich kwartałach zasadniczej poprawy funkcjonowania rynków finansowych (w stosunku do okresu po upadku Lehman Brothers) oraz wejścia gospodarki światowej na ścieżkę wzrostu należy uznać, że nadal **utrzymuje się podwyższony poziom ryzyka działalności sektora bankowego, choć jest on istotnie niższy niż w poprzednich okresach.** W konsekwencji może to wpłynąć negatywnie na sytuację banków, a **banki muszą uwzględnić te zagrożenia przy formułowaniu swoich strategii działania.**

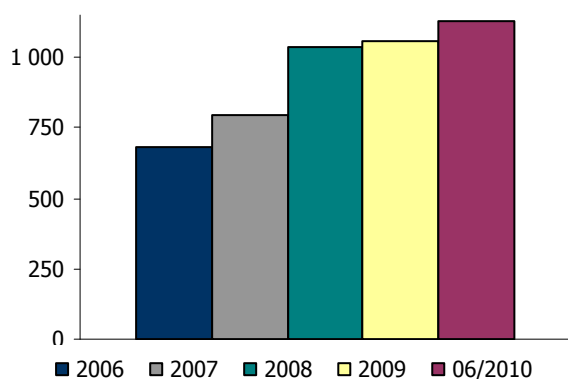
2 GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI SEKTORA BANKOWEGO

W I półroczu 2010 r. sytuacja sektora bankowego pozostała stabilna, jednak niepokój wzbudza dalsze pogorszenie jakości portfela kredytowego mierzonej wartością i udziałem kredytów zagrożonych oraz kredytów z opóźnieniem w spłacie.

Utrzymująca się na rynku **niepewność co do przyszłego rozwoju sytuacji oraz pogorszenie jakości portfela kredytowego wymuszały na bankach dalsze dostosowania**, co przejawiało się m.in. zaostrzeniem polityki kredytowej w obszarze consumer finance, zwiększeniem portfela papierów skarbowych i bonów pieniężnych NBP oraz utrzymaniem ścisłej kontroli kosztów.

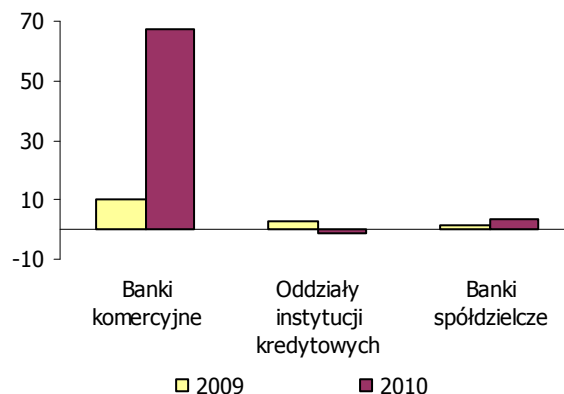
Wykres 21.

Suma bilansowa sektora bankowego (mld zł)

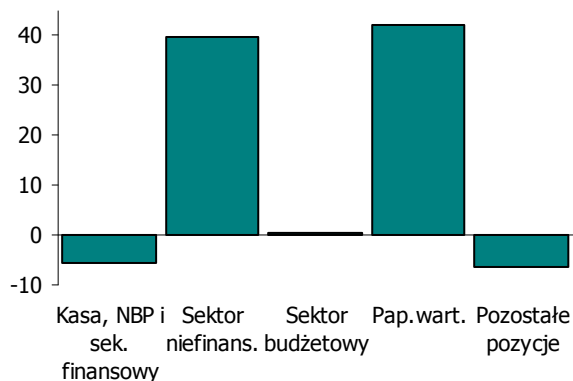
Wykres 22.

Zmiana sumy bilansowej w I półroczu 2009 r. i 2010 r. (mld zł)

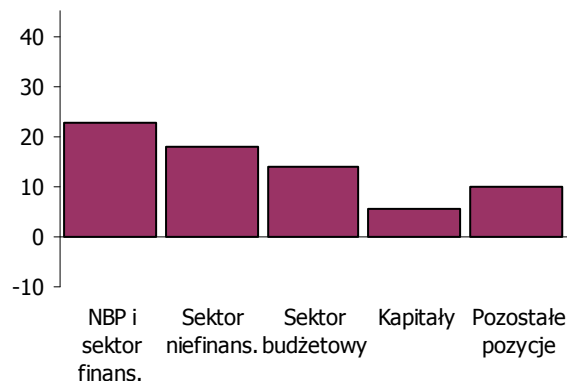
Wykres 23.

Zmiana stanu aktywów w I półroczu 2010 r. (mld zł)

Wykres 24.

Zmiana stanu pasywów w I półroczu 2010 r. (mld zł)

Źródło: UKNF

Suma bilansowa sektora bankowego **wzrosła o 6,6%** (rok/rok o 7,4%) z 1 057,4 mld zł na koniec 2009 r. do 1 127,2 mld zł na koniec czerwca br. Jednak to relatywnie wysokie tempo wzrostu wynikało w znacznym stopniu z obserwowanego w II kwartale osłabienia złotego (zwłaszcza wobec CHF), co spowodowało wzrost wartości złotej pozycji denominowanych w walutach obcych.

Pomimo obserwowanego w ostatnich okresach wyhamowania tempa rozwoju działalności, w I półroczu br. odnotowano **wzrost zatrudnienia** (z 174,6 tys. osób na koniec ub.r. do 176,4 tys. osób na koniec czerwca br.) **oraz sieci sprzedaży** (liczba placówek zwiększyła się z 14 442 do 14 597), choć zatrudnienie nadal było niższe niż w I półroczu ub.r.

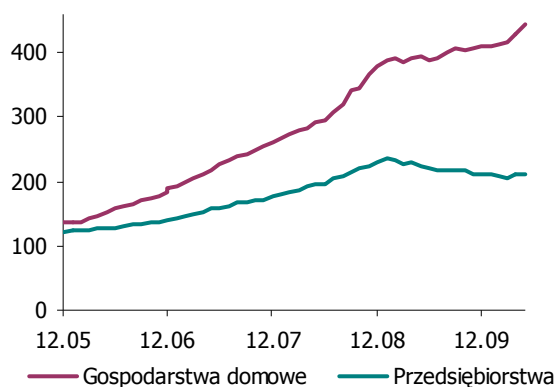
Struktura podmiotowa sektora bankowego nie uległa istotnym zmianom. Należy jednak odnotować, że w styczniu br. doszło do połączenia NOBLE BANK i GETIN BANK. Ponadto działalność operacyjną rozpoczął FM

BANK oraz 2 oddziały instytucji kredytowych⁴. W konsekwencji na koniec czerwca br. działalność operacyjną prowadziło 49 banków komercyjnych, 20 oddziałów instytucji kredytowych oraz 579 banków spółdzielczych. W najbliższym czasie dużą zmianą na rynku będzie sprzedaż BZ WBK, a w znacznie mniejszej skali również WestLB Polska.

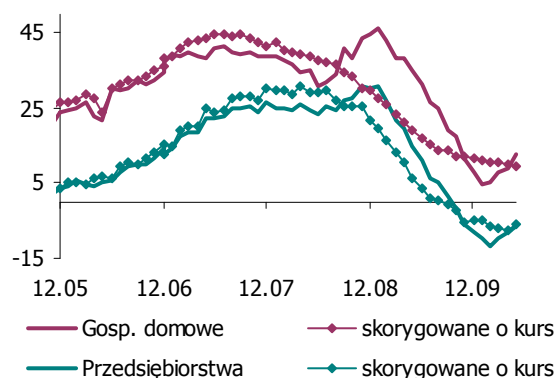
2.1 Działalność kredytowa i inwestycyjna

W I półroczu br. nastąpiło **dalsze zmniejszenie dynamiki kredytów**, przy czym **w największym stopniu dotyczyło ono kredytów dla sektora przedsiębiorstw oraz kredytów konsumpcyjnych**.

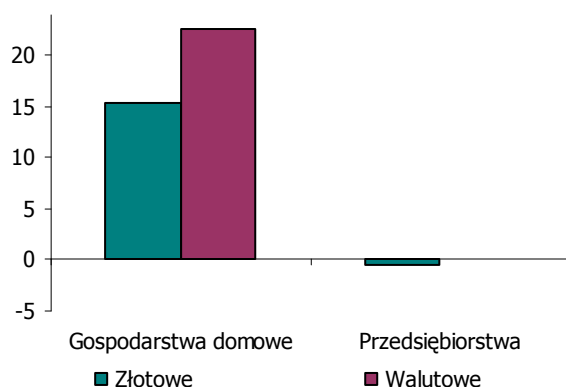
Wykres 25.
Kredyty dla sektora niefinansowego (mld zł)

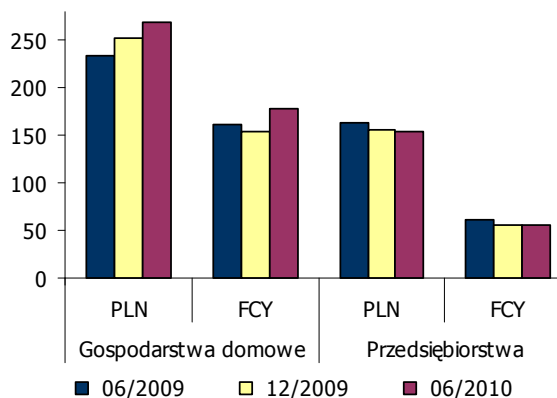
Wykres 26.
Roczne tempo wzrostu kredytów dla sek. niefinansowego (%)

Wykres 27.
Zmiana stanu kredytów w I półroczu 2010 r. (mld zł)

Wykres 28.
Struktura walutowa kredytów (mld zł)

Źródło: UKNF

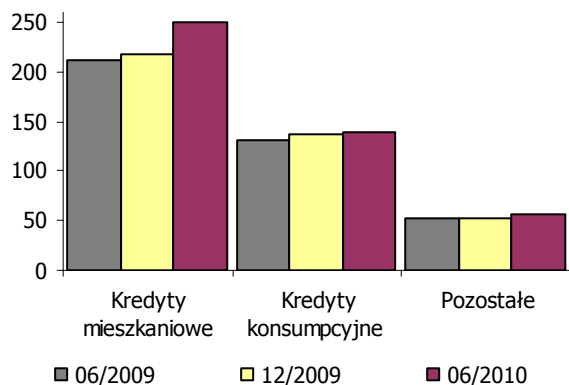
Wartość **kredytów ogółem dla sektora niefinansowego** (wg wartości bilansowej brutto) **wzrosła o 6,1%** (rok/rok o 5,9%) z 621,5 mld zł na koniec 2009 r. do 659,1 mld zł na koniec czerwca br. Jednak relatywnie wysokie tempo wzrostu było konsekwencją wspomnianego już osłabienia złotego - wartość kredytów walutowych zwiększyła się o 22,7 mld zł, tj. o 10,8% (po wyeliminowaniu zmian kursowych o 0,3%), a złotych o 14,9 mld zł, tj. o 3,6%. Gdyby przyjąć poziom kursów z końca ub.r. to wzrost całego portfela wyniósłby około **2,5%**.

Obserwowane w ostatnich okresach **osłabienie tempa wzrostu akcji kredytowej jest pochodną** kilku wzajemnie sprzężonych czynników. Kluczową rolę niewątpliwie odgrywa wpływ **kryzysu finansowego**, który z jednej strony spowodował spadek aktywności gospodarczej, a z drugiej **wzrost niepewności** co do przyszłego rozwoju koniunktury, **wzrost awersji do ryzyka** oraz **wzrost świadomości ryzyka** zarówno przez banki, jak i kredytobiorców. W konsekwencji część przedsiębiorstw ograniczyła popyt na kredyt na skutek zmniejszenia zapotrzebowania na ich produkty lub niepewności co do dalszych perspektyw rozwoju (oddziaływanie to jest

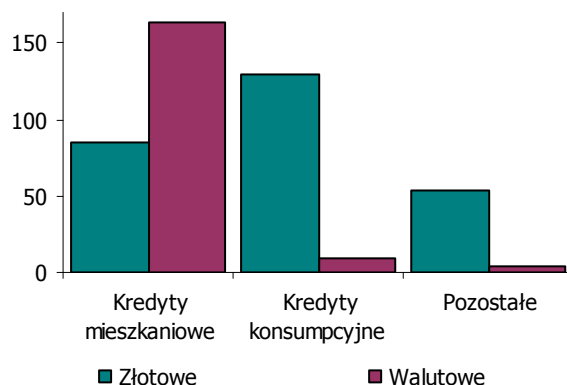
⁴ AAREAL BANK AKTIENGESELLSCHAFT (S.A.) ODDZIAŁ W POLSCE oraz CITIBANK EUROPE plc (Publiczna Spółka Akcyjna) ODDZIAŁ W POLSCE.

szczególnie wyraźne w przypadku dużych przedsiębiorstw). Również część gospodarstw domowych ograniczyła popyt na kredyt na skutek pogorszenia sytuacji dochodowej lub niepewności jej rozwoju w przyszłości. Kryzys finansowy oraz silne pogorszenie jakości portfela kredytowego - będące po części pochodną kryzysu, a po części niewłaściwych systemów oceny ryzyka - doprowadziły również do **korekty polityki kredytowej** banków. Polegała ona na zaostrzeniu standardów kredytowych, co w ostatecznym efekcie doprowadziło do ograniczenia finansowania bardziej ryzykownych klientów.

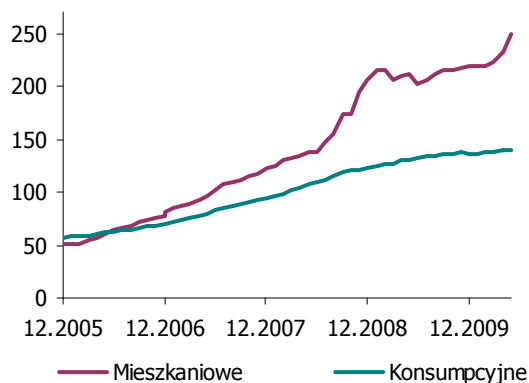
Wykres 29.
Struktura kredytów dla gospodarstw domowych⁵ (mld zł)

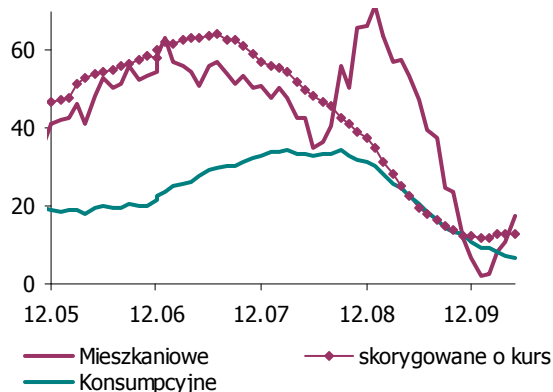
Wykres 30.
Struktura walutowa kred. dla gosp. dom. (mld zł) – 30/06/2010

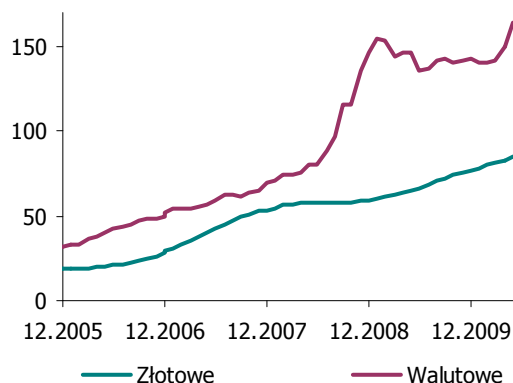
Wykres 31.
Kredyty mieszkaniowe i konsumpcyjne (mld zł)

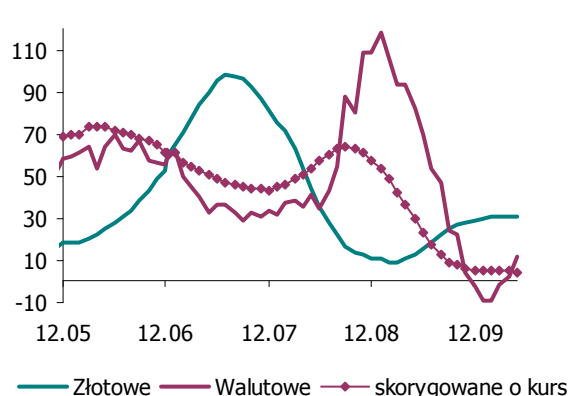
Wykres 32.
Roczne tempo wzrostu kredytów mieszk. i konsumpcyjnych (%)

Wykres 33.
Struktura walutowa kredytów mieszkaniowych (mld zł)

Wykres 34.
Roczne tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych (%)

Źródło: UKNF

⁵ Kategoria „pozostałe” to głównie kredyty obrotowe i inwestycyjne dla przedsiębiorców indywidualnych.

Kredyty dla gospodarstw domowych wzrosły o 9,3% (rok/rok o 12,6%) z 407,8 mld zł na koniec 2009 r. do 445,7 mld zł na koniec czerwca br., a ich udział w portfelu kredytów dla sektora niefinansowego wzrósł do 67,1%. Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursowych tempo wzrostu tych kredytów wyniosłoby około 4,5% (rok/rok o 10,3%).

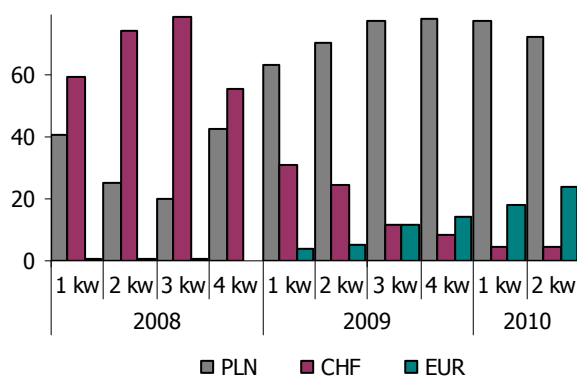
Wartość kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych **zwiększyła się o 14,5%** (rok/rok o 17,7%) z 217,8 mld zł na koniec 2009 r. do 249,3 mld zł na koniec czerwca br., przy czym wartość kredytów walutowych wzrosła o 15,4% (rok/rok o 11,7%), a złotych o 12,6% (rok/rok o 31,1%). **Po wyeliminowaniu wpływu zmian kursowych tempo wzrostu kredytów walutowych wyniosłoby** około 1,9% (rok/rok o 4,5%), a całego portfela kredytów mieszkaniowych około **8,7 %** (rok/rok o 12,6%).

Obserwowany w ostatnich okresach spadek dynamiki kredytów mieszkaniowych jest pochodną kilku czynników. Po pierwsze, dał o sobie znać efekt bazy statystycznej (wzrost odbywa się ze zdecydowanie wyższych poziomów). Po drugie, w następstwie eskalacji globalnego kryzysu finansowego w IV kwartale 2008 r. i I połowie 2009 r. doszło do zaostrzenia polityki kredytowej banków. Kryzys finansowy przełożył się też na zwiększenie niepewności gospodarstw domowych co do ich przyszłej sytuacji dochodowej oraz wzrostu świadomości ryzyka, co znalazło odzwierciedlenie w pewnym ograniczeniu popytu na kredyt. Ważnym czynnikiem powodującym osłabienie dynamiki kredytów są też bardzo wysokie ceny nieruchomości, które na skutek ich skokowego wzrostu w latach 2005-2007 (efekt „zalania” rynku tanim i łatwo dostępnym kredytem, przy braku odpowiedniej podaży) spowodowały silny spadek dostępności mieszkań dla przeciętnych gospodarstw domowych. Wprawdzie w latach 2008-2009 doszło do pewnej korekty cen⁶, ale nadal stanowią one kluczową barierę z punktu widzenia przeciętnych gospodarstw domowych. Można jednak przypuszczać, że obserwowana ostatnio stabilizacja cen, połączona z uruchamianiem przez deweloperów nowych projektów oferowanych po niższych cenach oraz stopniowa poprawa sytuacji dochodowej gospodarstw domowych przełożą się na wzrost popytu na kredyt w przyszłych okresach.

Począwszy od II połowy ub.r. banki dokonują łagodzenia polityki kredytowej w zakresie waluty kredytu, maksymalnej wysokości LTV i długości okresu kredytowania, przy czym na podstawie danych ZBP można stwierdzić, że skala łagodzenia jest istotnie wyższa niż można byłoby wnioskować na podstawie badań prowadzonych przez NBP⁷. **Obserwując skalę łagodzenia należy stwierdzić, że jest ona zdecydowanie zbyt duża i powoduje akumulowanie nadmiernego ryzyka.**

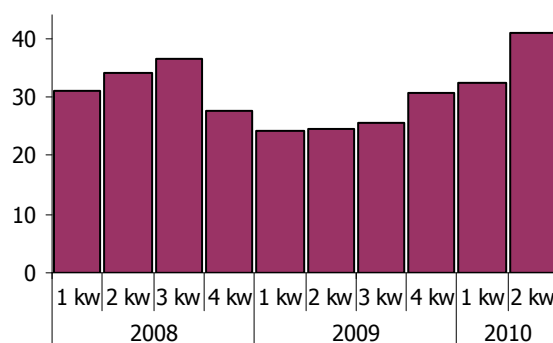
Wykres 35.

Struktura nowo udzielanych kredytów mieszkaniowych (%)

Wykres 36.

Udział kredytów o LTV > 80% w nowo udzielanych kredyt. (%)

Źródło: ZBP

W I półroczu br. kontynuowana była pozytywna **tendencja dominacji kredytów złotych w strukturze nowo udzielanych kredytów**⁸ (rozpoczęta w ostatnim kwartale 2008 r.), które w III i IV kwartale ub.r. oraz w I kwartale br. stanowiły ponad 75% nowo udzielanych kredytów. Jednak pomimo to, **udział kredytów złotych** w całym portfelu kredytów mieszkaniowych **jest nadal zdecydowanie niższy niż kredytów walutowych** (34,2% wobec 65,8%). **Niepokoje też wyraźne zwiększenie finansowania w walutach**

⁶ Na podstawie cen transakcyjnych publikowanych przez AMRON-SARFIN (zob. „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości”) można stwierdzić, że w Warszawie spadek średnich cen transakcyjnych wyniósł około 13% (z 8 774 zł za metr kwadratowy w I kwartale 2008 r. do 7653 zł za metr kwadratowy w III kwartale 2009 r.). Od tego momentu obserwowany jest wzrost cen transakcyjnych (w IV kwartale 2009 r. oraz w I i II kwartale br. średnie ceny transakcyjne wyniosły odpowiednio 7902 zł, 8178 zł oraz 8207 zł za metr kwadratowy).

⁷ Szerzej na ten temat zob. Zob. „Sytuacja na rynku kredytowym ...” NBP.

⁸ Zob. „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości” AMRON-SARFIN.

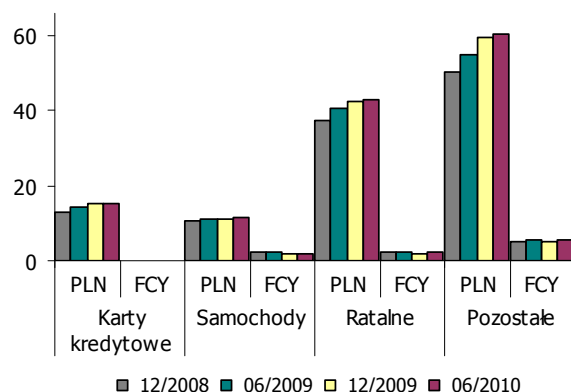
obcych, do jakiego doszło w II kwartale br. (udział kredytów walutowych w nowo udzielanych kredytach wzrósł do blisko 30%). Trzeba przy tym odnotować zasadniczą **zmianę waluty** w przypadku kredytów denominowanych w walutach obcych, polegającą na „wyparciu” CHF przez EUR.

Za niekorzystny należy też uznać bardzo silny **wzrost udziału** w nowo udzielanych kredytach, **kredytów o LTV przekraczającym 80%**, który w II kwartale br. wyniósł ponad 40%⁹ (kredyty o LTV przekraczającym 100% stanowiły już ponad 10% nowo udzielanych kredytów). Niepokoi również ponowny **wzrost udziału kredytów udzielanych na bardzo długie okresy** (w I kwartale br. udział kredytów o okresie kredytowania powyżej 25 lat wynosił 56%, a w II kwartale już 64%¹⁰).

W związku z niekorzystnymi zmianami w polityce kredytowej należy stwierdzić, że **nadmierne łagodzenie standardów kredytowych prowadzi do akumulowania w sektorze bankowym nadmiernego ryzyka**. Niepokoi to tym bardziej, iż już obecnie obserwowane są wyraźne symptomy pogorszenia jakości kredytów mieszkaniowych udzielonych we wcześniejszych okresach oraz silny wzrost odpisów z tego tytułu (zob. dalej). W tym kontekście, trzeba zauważyć, że **banki w Polsce stosują zdecydowanie bardziej liberalne podejście niż banki w większości wysoko rozwiniętych krajów UE**¹¹ (w szczególności dotyczy to wartości maksymalnego LTV, długości okresu kredytowania oraz waluty kredytu). Warto też zwrócić uwagę, że w dokumentach Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego, kredyt w którym LTV przekracza 80% postrzegany jest jako produkt o podwyższonym ryzyku, a w przypadku kredytów o LTV przekraczającym 95% i okresie kredytowania dłuższym niż 25 lat używa się sformułowania produkt o „wielokrotnionym ryzyku”¹².

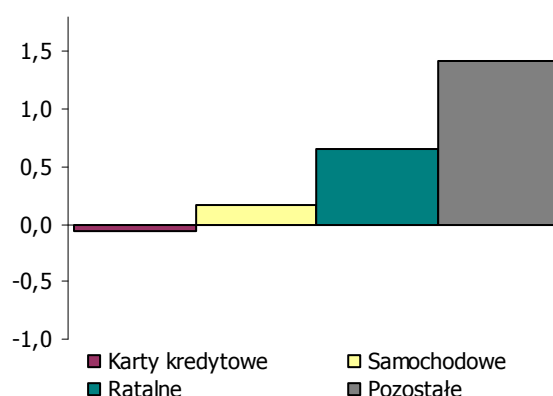
Wykres 37.

Struktura kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

Wykres 38.

Zmiana stanu kr. konsumpcyjnych w I półroczu 2010 r. (mld zł)

Źródło: UKNF

Wartość portfela kredytów konsumpcyjnych (z tytułu zadłużenia na kartach kredytowych, samochodowych, ratalnych i pozostałych) **zwiększyła się jedynie o 1,6%** (rok/rok o 6,7%) z 137,5 mld zł na koniec 2009 r. do 139,6 mld zł na koniec czerwca br., przy czym poziom zadłużenia na kartach kredytowych zmniejszył się o 0,5% (rok/rok wzrósł o 7,8%).

Niskie tempo wzrostu tych kredytów wynikało z silnego zaostrzenia przez banki polityki kredytowej w tym obszarze, co było konsekwencją dużego pogorszenia jakości portfela tych kredytów, a w konsekwencji wysokich odpisów, które wpłynęły na znaczne pogorszenie wyników niektórych banków (lub powstanie znaczących strat). Bezpośrednią przyczyną pogorszenia jakości portfela kredytowego była trudna sytuacja finansowa części kredytobiorców. Z drugiej strony, należy mieć na uwadze, że niektóre banki w minionych okresach prowadziły gwałtowną ekspansję w obszarze consumer finance, niejednokrotnie przy nadmiernym poluzowaniu standardów kredytowych (objawiającym się m.in. brakiem pełnej weryfikacji zdolności kredytowej oraz stanu wszystkich zobowiązań klientów).

Z informacji UKNF potwierdzonych badaniami ankietowymi NBP wynika, że banki w dalszym ciągu zamierzają kontynuować zaostrzenie polityki kredytowej w obszarze consumer finance.

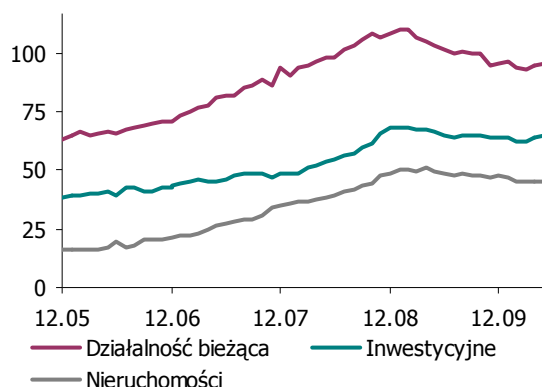
⁹ jak wyżej.

¹⁰ jak wyżej.

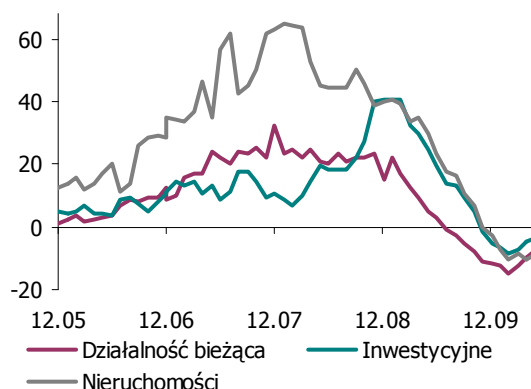
¹¹ Zob. „Housing finance In the euro area”, ECB 2009

¹² Zob. „Review of the Differentiated Nature and Scope of Financial Regulation Key Issues and Recommendations” Basel Committee on Banking Supervision, January 2010.

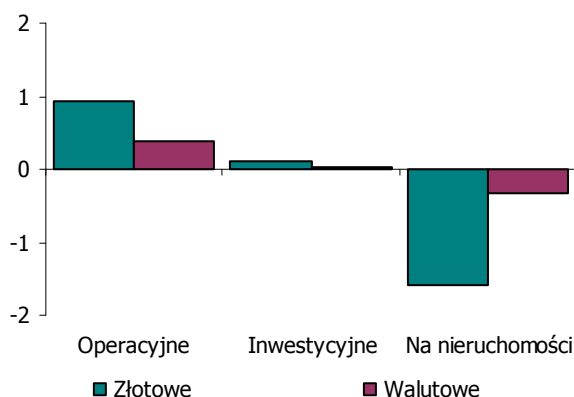
Wykres 39.
Kredyty dla sektora przedsiębiorstw (mld zł)

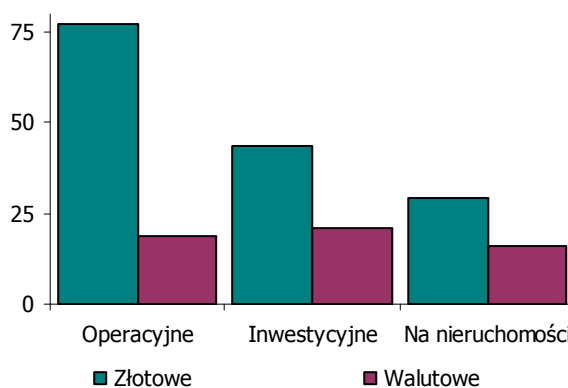
Wykres 40.
Roczne tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw (%)

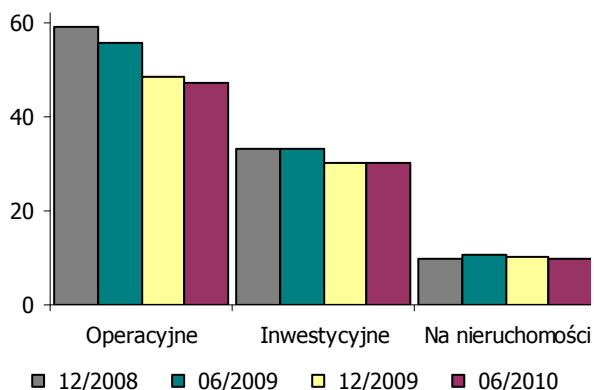
Wykres 41.
Zmiana stanu kr. dla przeds. w I półroczu 2010 r. (mld zł)

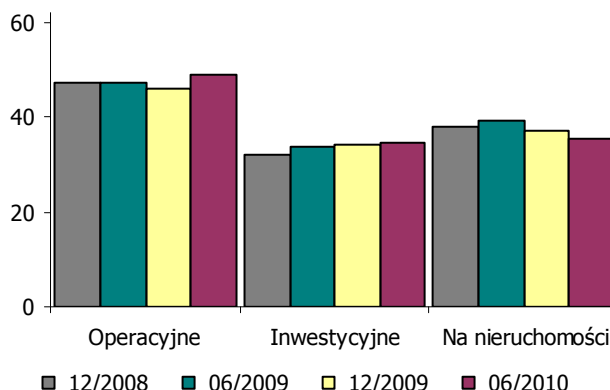
Wykres 42.
Struktura walutowa kr. dla przeds. (mld zł) – 30/06/2010

Wykres 43.
Kredyty dla dużych przedsiębiorstw (mld zł)

Wykres 44.
Kredyty dla małych i średnich przedsiębiorstw (mld zł)

Źródło: UKNF

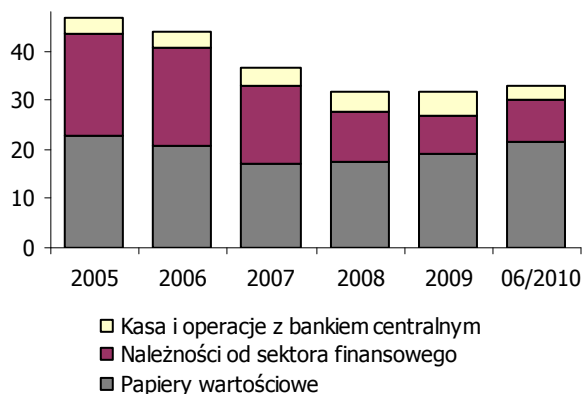
Wartość kredytów dla sektora przedsiębiorstw zmniejszyła się o 0,2% (rok/rok zmniejszyły się o 6,3%) z 211,0 mld zł na koniec 2009 r. do 210,6 mld zł na koniec czerwca br., przy czym wartość kredytów operacyjnych uległa zwiększeniu o 1,4% (rok/rok spadek o 7,1%), inwestycyjnych o 0,2% (rok/rok spadek o 3,4%), a na nieruchomości obniżyła o 4,1% (rok/rok spadek o 8,5%).

Wpływ na kształtowanie dynamiki kredytów dla sektora przedsiębiorstw miały zapewne zmiany w polityce kredytowej banków (zaostrenie w latach 2008-2009 i stopniowe łagodzenie, począwszy od IV kwartału ub.r.). Jednak **główną przyczyną niskiej** (lub ujemnej) **dynamiki** kredytów dla przedsiębiorstw było przejście szczytowej fazy koniunktury w polskiej gospodarce (rok 2007) oraz **eskalacja globalnego kryzysu finansowego** prowadząca do recesji w krajach będących głównymi partnerami handlowymi polskich przedsiębiorstw, co spowodowało gwałtowne „schłodzenie” polskiej gospodarki. W konsekwencji naturalny był

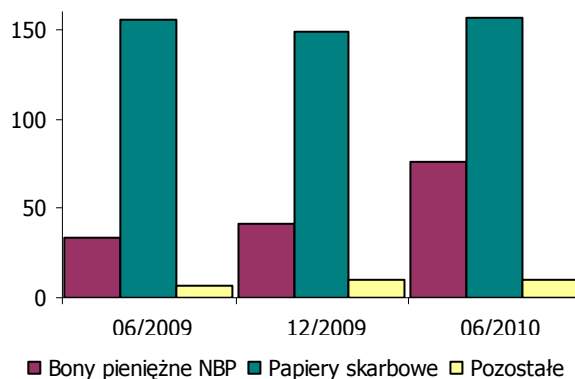
spadek popytu na kredyt, zwłaszcza ze **strony dużych przedsiębiorstw**. Szczególnie dobrze widać to w przypadku kredytów operacyjnych i ma to związek z obniżeniem aktywności części przedsiębiorstw, a w konsekwencji zmniejszeniem zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego. W przypadku dużych przedsiębiorstw można też zauważyć pewien spadek popytu na kredyt inwestycyjny, co również można tłumaczyć relatywnie niskim poziomem aktywności gospodarczej i ograniczonym wykorzystaniem obecnych mocy produkcyjnych. Wydaje się, że duże przedsiębiorstwa ograniczają się do kontynuowania wcześniej rozpoczętych inwestycji oraz podejmują się realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE. **W przypadku MSP**, wbrew istotnym obawom, **trudno mówić o spadku finansowania** (poza kredytami na nieruchomości), gdyż obserwowana jest tu raczej stagnacja z pewnymi oznakami ożywienia w br. Tłumacząc niską dynamikę kredytów dla sektora przedsiębiorstw warto też zwrócić uwagę na stopniową poprawę ich sytuacji finansowej, co w pewnym stopniu ogranicza potrzeby finansowania w bankach, jak też na wykorzystanie alternatywnych źródeł finansowania, jakie oferuje rynek instrumentów dłużnych oraz rynek kapitałowy. W szczególności w br. przedsiębiorstwa rozszerzyły finansowanie za pomocą emisji papierów dłużnych¹³. Warto też dodać, że z badań ankietowych NBP wynika, że **przedsiębiorstwa nadal zgłaszają niskie zapotrzebowanie na kredyt bankowy, co związane jest z niepewnością co do przyszłego rozwoju koniunktury**¹⁴.

W nawiązaniu do silnego spadku dynamiki akcji kredytowej trzeba stwierdzić, że **obserwowane w latach 2006-2008 tempo wzrostu akcji kredytowej było niemożliwe do utrzymania**. Warto przy tym zauważyć, że w przypadku gospodarstw domowych zmniejszenie dynamiki akcji kredytowej obserwowane jest już od 2007 r. (szczyt hossy na rynku mieszkaniowym), a w przypadku sektora przedsiębiorstw od 2008 r. (szczyt koniunktury gospodarczej przypadł na 2007 r.), a zatem nastąpiło przed eskalacją kryzysu (w rezultacie upadku Lehman Brothers). Wynikało to zarówno z przejścia szczytowej fazy koniunktury, jak też z barier w postaci ograniczonych źródeł finansowania akcji kredytowej, wymogów kapitałowych oraz efektu wzrostu bazy statystycznej. Trzeba też stwierdzić, że **utrzymanie tak wysokiej dynamiki, jak w latach boomu, groziło powstaniem wielu napięć i nierównowagi w gospodarce**. Jedną z negatywnych konsekwencji był też skokowy wzrost cen nieruchomości wynikający z taniego i bardzo łatwo dostępnego kredytu, który „napłynął” na rynek w niespotykanej wcześniej skali, co w połączeniu z brakiem odpowiednio wysokiej podaży oraz konkurencji doprowadziło do bardzo silnego wzrostu cen i spadku dostępności mieszkań dla przeciętnych gospodarstw domowych. To z kolei rodzi negatywne skutki społeczno-ekonomiczne, jak też powoduje wzrost ryzyka akumulowanego w sektorze bankowym na skutek zwiększenia wartości ekspozycji na jednostkowych klientów oraz wyższego obciążenia ich dochodów spłatami z tytułu zaciągniętych kredytów.

Wykres 45.
Udział w aktywach (%)

Wykres 46.
Struktura portfela papierów wartościowych (mld zł)

Źródło: UKNF

Doświadczenia kryzysu finansowego oraz utrzymująca się niepewność co do przyszłego rozwoju koniunktury, przyczyniła się nie tylko do pewnego ograniczenia podaży kredytu, ale również do **wzrostu popytu banków na najbardziej płynne aktywa**. W szczególności dotyczyło to bonów pieniężnych NBP, które stały się dobrą „lokata nadwyżek płynności”, zwłaszcza jeżeli uwzględnimy spadek wzajemnego zaufania pomiędzy instytucjami finansowymi, będący jedną z konsekwencji kryzysu. W rezultacie **portfel bonów pieniężnych zwiększył się w I półroczu br. aż o 84,4%** (rok/rok o 126,1%) z 41,0 mld zł na koniec 2009 r. do 75,5 mld zł na koniec czerwca br. Tak silny wzrost był też po części spowodowany istotnym zmniejszeniem stanu środków, jakie banki

¹³ Zob. „Podsumowanie II kwartału 2010 r. na rynku nieskarbowych instrumentów dłużnych w Polsce” FitchRatings.

¹⁴ „Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w II kwartale 2010 r. oraz prognoz koniunktury na III kwartał 2010 r.”.

zdeponowały na koniec ub.r. w NBP (spadek o ponad 40% z 36,1 mld zł do 20,1 mld zł). Wpływ na to miała również konieczność ulokowania w płynnych aktywach środków pochodzących z tytułu depozytów instytucji rządowych, które uległy silnemu zwiększeniu. Poprawa nastrojów na rynkach finansowych, spowodowała stopniową odbudowę zaufania pomiędzy instytucjami finansowymi, co zaowocowało **przyrostem należności od sektora finansowego o 12,8%** (rok/rok spadek o 2,3%) z 84,1 mld zł do 94,9 mld zł (należy jednak mieć na uwadze, że część tego wzrostu wynikała z osłabienia złotego).

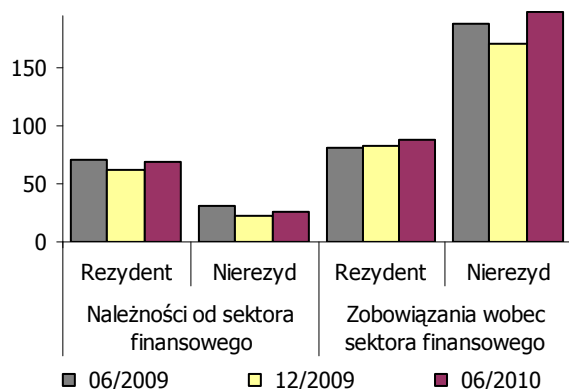
W kontekście **silnego wzrostu portfela bonów pieniężnych NBP oraz znacznego portfela papierów skarbowych** (od końca 2008 r. wartość portfela papierów skarbowych jest relatywnie stabilna i wynosi około 150-165 mld zł) należy stwierdzić, że **możliwości ich wykorzystania do rozszerzenia akcji kredytowej są ograniczone**. Trzeba zauważyć, że obserwowany w ostatnich kwartałach wzrost udziału tych papierów w aktywach banków odbył się z rekordowo niskich poziomów. Co więcej, gdyby uwzględnić łącznie: stan środków w kasach banków, środków na rachunkach w NBP, środków ulokowanych na rynku finansowym oraz papierów wartościowych to okazałoby się, że ich udział w aktywach nie uległ istotnemu zwiększeniu (na koniec czerwca br. wynosił 33,0%, na koniec 2009 r. 31,7%, na koniec 2008 r. 31,6%, ale na koniec 2007 r. 36,5%, a w początkowym okresie ostatniego boomu kredytowego przekraczał 40%). Można zatem mówić o przesunięciach w strukturze najbardziej płynnych aktywów, a nie o ich zasadniczym zwiększeniu. W związku z tym wydaje się, że **podstawowym warunkiem wzrostu akcji kredytowej jest powiększenie bazy depozytowej oraz innych długoterminowych źródeł finansowania, a redukcja płynnych aktywów może być tylko uzupełnieniem**. Co więcej, **warunkiem takiej redukcji powinno być zasadnicze wzmocnienie zarządzania ryzykiem kredytowym**.

2.2 Źródła finansowania działalności

W I półroczu br. nastąpiło dalsze zmniejszenie tempa wzrostu depozytów sektora niefinansowego. Jednocześnie zwiększyła się rola środków pozyskanych od podmiotów sektora finansowego i budżetowego.

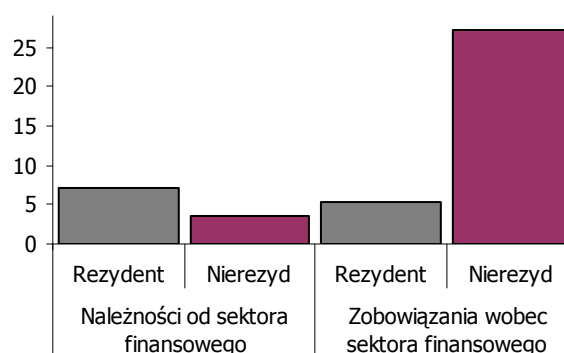
Wykres 47.

Należności i zobowiązania od/wobec sekt. finansowego (mld zł)

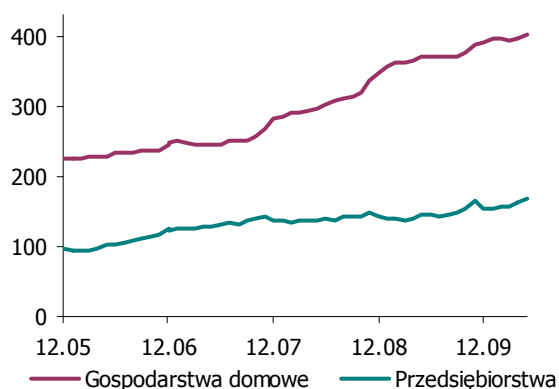
Wykres 48.

Zmiana stanu należności i zobowiązań w I pół. 2010 r. (mld zł)

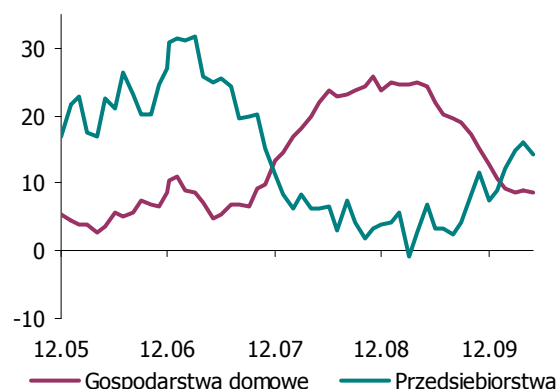
Wykres 49.

Depozyty sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 50.

Roczne tempo wzrostu depozytów (%)

Źródło: UKNF

Wartość **zobowiązań wobec sektora finansowego zwiększyła się** o 12,9% z 253,0 mld zł na koniec 2009 r. do 285,6 mld zł na koniec czerwca br. Istotny wzrost w znacznym stopniu wynikał jednak z wysokiego udziału zobowiązań w walutach obcych (stanowią około połowy całości zobowiązań), które uległy zwiększeniu na skutek osłabienia złotego. Jednak nawet po uwzględnieniu wpływu zmian kursów walutowych, należy odnotować wzrost tych zobowiązań, co w połączeniu ze wzrostem należności od sektora finansowego świadczy o **stopniowej odbudowie zaufania pomiędzy podmiotami sektora finansowego**.

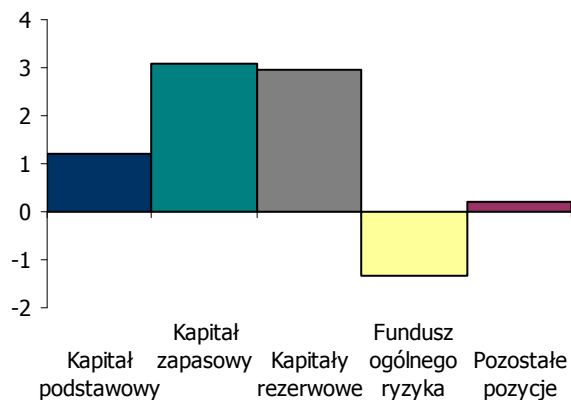
W kontekście tego źródła finansowania warto dodać, że z badań nadzoru bankowego wynika, że **większość zobowiązań wobec nierezydentów stanowią zobowiązania wobec podmiotów dominujących**. W I półroczu br. wartość i udział tych zobowiązań uległ istotnemu zwiększeniu (na koniec czerwca br. zobowiązania te stanowiły blisko 60% ogółu zobowiązań wobec nierezydentów). Świadczy to o **utrzymaniu wsparcia polskich spółek zależnych**.

Depozyty sektora niefinansowego wzrosły o 3,0% (rok/rok o 10,1%) z 567,2 mld zł na koniec 2009 r. do 584,0 mld zł na koniec czerwca br., przy czym depozyty **gospodarstw domowych wzrosły o 3,5%** (rok/rok o 8,7%) z 387,7 mld zł do 401,3 mld zł, a sektora **przedsiębiorstw o 1,4%** (rok/rok o 14,2%) z 165,1 mld zł do 167,5 mld zł.

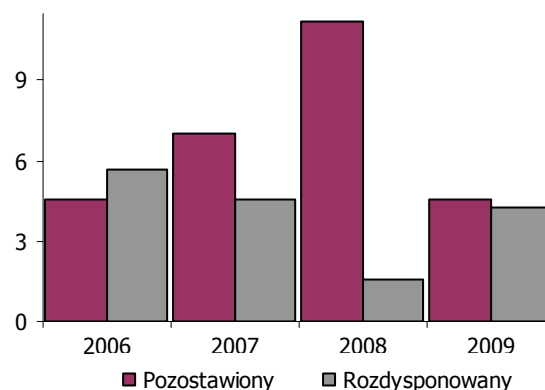
Przyczyn wyraźnego osłabienia dynamiki wzrostu depozytów należy szukać w splocie szeregu wzajemnie powiązanych czynników, które niejednokrotnie oddziałują w różnych kierunkach na różnych uczestników rynku finansowego (dla przykładu pogorszenie sytuacji makroekonomicznej będzie zwiększało poziom depozytów części gospodarstw starających się ograniczyć wydatki i stworzyć odpowiednie zabezpieczenie na przyszłość, a z drugiej strony może powodować odpływ depozytów w przypadku gospodarstw, których źródła dochodu uległy istotnemu zmniejszeniu). Wydaje się, że **główną przyczyną spadku tempa wzrostu bazy depozytowej jest zmniejszenie atrakcyjności lokat bankowych** na skutek redukcji ich oprocentowania (zakończenie „wojny depozytowej”), jak też wyraźnej poprawy sytuacji na rynku kapitałowym, co przyczynia się do częściowej realokacji aktywów. Jednocześnie zarysowująca się poprawa sytuacji makroekonomicznej może skłaniać część podmiotów do zwiększenia wydatków lub inwestycji. Z drugiej strony obserwowane w ostatnich kwartałach osłabienie sytuacji na rynku pracy, jak też pogorszenie sytuacji finansowej części przedsiębiorstw zapewne znalazło odzwierciedlenie w zmniejszeniu poziomu ich depozytów (tak jak i zaostrzenie polityki kredytowej, prowadzące do zwiększenia samofinansowania przez część przedsiębiorstw, kosztem zmniejszenia depozytów). Trzeba jednak dodać, że **w II kwartale br. odnotowano przyspieszenie tempa wzrostu bazy depozytowej** (w stosunku do I kwartału br. depozyty gospodarstw domowych zwiększyły się o 2,8%, a sektora przedsiębiorstw o 6,4%), co należy wiązać ze stopniową poprawą koniunktury, a w konsekwencji poprawą sytuacji na rynku pracy i sytuacji finansowej przedsiębiorstw.

Zobowiązania wobec sektora budżetowego zwiększyły się o 25,2% (rok/rok o 15,1%) z 55,3 mld zł na koniec 2009 r. do 69,3 mld zł na koniec czerwca br. Tak wysoka dynamika wynikała z blisko dwukrotnego wzrostu depozytów instytucji rządowych szczebla centralnego i po części była pochodną znacznego spadku depozytów tego sektora w końcu ub.r. (czyli obniżenia bazy statycznej).

Wykres 51.
Przyrost kapitałów w I półroczu 2010 r. (mld zł)

Wykres 52.
Podział zysku banków komercyjnych za lata 2006-2009 (mld zł)

Źródło: UKNF

Kapitały (fundusze) sektora bankowego **wzrosły o 5,9%** z 103,3 mld zł na koniec 2009 r. do 109,4 mld zł na koniec czerwca br. Wzrost kapitałów wynikał ze zwiększenia kapitału podstawowego o 1,2 mld zł, kapitału zapasowego o 3,1 mld zł i kapitałów rezerwowych o 3,0 mld zł (saldo pozostałych pozycji uległo zmniejszeniu o 0,9 mld zł) i nastąpiło w rezultacie dokapitalizowania oraz zatrzymania części zysków za 2009 r. Warto przy tym zauważyć, że po rekordowym zasileniu kapitałów do jakiego doszło w ubiegłym roku, banki powróciły do praktyki, w której około połowy zysków przeznaczona jest na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy (przy czym w przypadku pojedynczych banków zdarzały się odchylenia od średniej).

Reasumując, w I półroczu br. **aktywność sektora bankowego pozostała ograniczona**. Obserwowane w ostatnich okresach zmniejszenie dynamiki kredytów (w największym stopniu dotyczyło kredytów dla dużych przedsiębiorstw oraz kredytów konsumpcyjnych) jest pochodną szeregu czynników. W szczególności związane ono jest z utrzymującą się niepewnością co do przyszłego rozwoju koniunktury i sytuacji na rynku finansowym, doświadczeniami wynikającymi z globalnego kryzysu finansowego (częściowa zmiana percepcji kwestii związanych z ryzykiem, a w konsekwencji zachowań po stronie banków i klientów), pogorszeniem jakości portfela kredytowego (skutkujące zaostrzeniem polityki kredytowej w niektórych obszarach), ograniczonymi źródłami finansowania, wysokimi cenami nieruchomości oraz efektem bazy statystycznej (wzrost odbywa się ze zdecydowanie wyższych poziomów niż w przeszłości).

Obszarem szerszego rozwoju akcji kredytowej pozostają kredyty mieszkaniowe. Jednak **niepokoi rozluźnianie warunków ich udzielania**, a zwłaszcza **powrót niekorzystnych praktyk** w zakresie szerokiego finansowania w walutach obcych, ponownego zwiększania maksymalnego poziomu LTV, oraz nadmiernego wydłużania okresów trwania umowy. **Działania te prowadzą do wzrostu systemowego ryzyka**, które może ujawnić się w przyszłych okresach. Kwestia jakości portfela kredytów mieszkaniowych ma szczególne znaczenie ze względu na ich bardzo wysoki udział w całości portfela kredytowego banków.

Podstawowym warunkiem rozszerzenia akcji kredytowej jest trwała poprawa koniunktury gospodarczej i trwała odbudowa zaufania na rynku finansowym. Jednocześnie **zasadniczym źródłem rozwoju akcji kredytowej powinno być zwiększenie stabilnej bazy depozytowej oraz innych stabilnych źródeł finansowania** (zwłaszcza średnio- i długookresowych). Możliwości redukcji najbardziej płynnych aktywów są ograniczone, a do tego uwarunkowane zasadniczym wzmocnieniem zarządzania ryzykiem kredytowym. Zwiększenie finansowania ze strony zagranicznych podmiotów dominujących można uznać za zjawisko pozytywne, jednak należy je traktować jako źródło uzupełniające (zarazem wyraz zaufania do polskiego systemu bankowego). Zbyt duży napływ kapitału zagranicznego może prowadzić do zachwiania równowagi w niektórych obszarach rynku i utrudniać skuteczne prowadzenie polityki monetarnej. W związku z tym, **banki muszą zwiększyć nacisk na pozyskanie zrównoważonej struktury stabilnych źródeł finansowania pochodzących przede wszystkim z rynku krajowego**.

3 WYNIK FINANSOWY SEKTORA BANKOWEGO

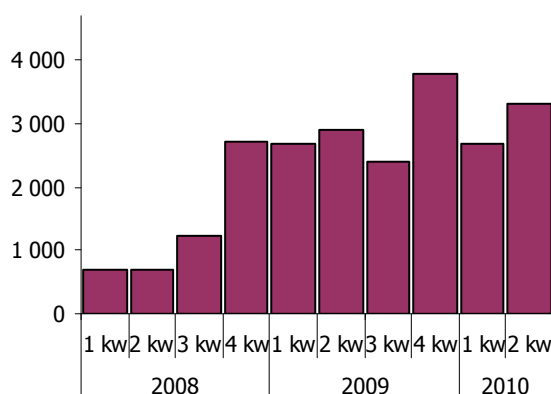
W I półroczu br. nastąpił **wzrost wyniku finansowego sektora bankowego, jednak wyniki banków nadal znajdowały się pod silną presją odpisów wynikających z materializacji ryzyka kredytowego.**

Tabela 1. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego (mln zł; %)

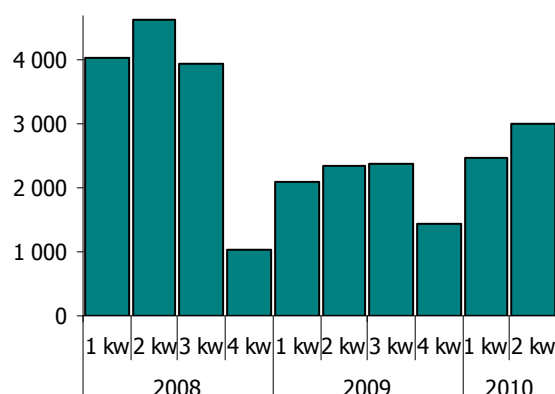
	I kwartał		II kwartał		I półrocze		Zmiana	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	mln zł	%
Wynik działalności bankowej	11 956	12 609	12 649	13 485	24 606	26 094	1 489	6,0%
- wynik z tytułu odsetek	6 284	7 216	5 966	7 573	12 250	14 789	2 539	20,7%
- wynik z tytułu opłat i prowizji	2 888	3 360	3 105	3 434	5 993	6 793	801	13,4%
- pozostałe pozycje	2 784	2 034	3 579	2 478	6 363	4 512	-1 851	-29,1%
Koszty działania	6 181	6 032	6 188	6 335	12 369	12 367	-2	0,0%
Amortyzacja	629	643	634	710	1 263	1 354	91	7,2%
Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	2 695	2 688	2 897	3 297	5 592	5 985	393	7,0%
WYNIK FINANSOWY NETTO	2 108	2 471	2 350	2 993	4 458	5 464	1 006	22,6%

Źródło: UKNF

Wykres 53.
Ujemne saldo odpisów/rezerw (mln zł)

Wykres 54.
Wynik finansowy netto (mln zł)

Źródło: UKNF

Wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł 5,5 mld zł (2,4 mld zł I kwartale i 3,0 mld zł w II kwartale), co oznacza jego wzrost w stosunku do analogicznego okresu ub.r. o 22,6%. Głównym czynnikiem poprawy był wzrost wyniku odsetkowego o 20,7% oraz wyniku z tytułu opłat i prowizji o 13,4%.

W skali całego półrocza, poprawa wyników nastąpiła w 459 podmiotach skupiających 66% aktywów sektora. Z drugiej strony, w II kwartale br. pomimo wzrostu wyników w skali całego sektora, 428 banków (skupiających 28% aktywów sektora), odnotowało pogorszenie wyników w stosunku do I kwartału br.

O wynikach całego sektora nadal decydują dwa największe banki, tj. PKO BP i Pekao, które skupiając 26,1% aktywów wypracowały aż 46,6% zysków wygenerowanych przez wszystkie banki wykazujące pozytywny wynik (w I półroczu ub.r. relacje te wynosiły odpowiednio 25,2% i 50,0%).

Pomimo poprawy wyników finansowych w skali całego sektora, 8 banków komercyjnych, 11 oddziałów instytucji kredytowych oraz 1 bank spółdzielczy odnotowało stratę netto w łącznej wysokości 852 mln zł, przy czym ich łączny udział w aktywach sektora bankowego był ograniczony i wyniósł 8,8% (po I kwartale br. stratę wykazywało 8 banków komercyjnych i 9 oddziałów instytucji kredytowych w łącznej wysokości 428 mln zł, a ich

łącny udział w aktywach sektora bankowego wynosił 10,3%). Oznacza to pewną poprawę w stosunku do analogicznego okresu ub.r. kiedy to 13 banków komercyjnych i 10 oddziałów instytucji kredytowych wykazało stratę w łącznej wysokości 1 020 mln zł, a podmioty te skupiały 11,9% aktywów sektora.

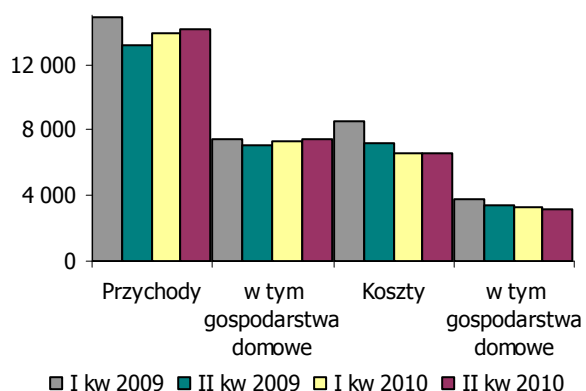
Tabela 2. Wybrane elementy przychodów i kosztów odsetkowych sektora bankowego (mln zł; %)

	I kwartał		II kwartał		I półrocze		Zmiana	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	mln zł	%
PRZYCHODY	14 834	13 849	13 162	14 121	27 996	27 970	-26	-0,1%
1/ Sektor finansowy	1 702	1 286	1 127	1 376	2 829	2 662	-167	-5,9%
2/ Sektor niefinansowy	10 820	10 213	9 919	10 281	20 739	20 494	-245	-1,2%
Gospodarstwa domowe	7 394	7 374	7 112	7 425	14 506	14 798	292	2,0%
Kredyty mieszkaniowe	2 213	1 829	1 698	1 947	3 911	3 777	-134	-3,4%
- złotowe	1 182	1 182	1 009	1 205	2 191	2 387	196	9,0%
- walutowe	1 031	647	690	743	1 721	1 390	-331	-19,2%
Kredyty konsumpcyjne	4 064	4 444	4 066	4 361	8 130	8 804	675	8,3%
- karty kredytowe	490	520	469	504	959	1 024	65	6,8%
- samochodowe	410	384	346	317	756	701	-55	-7,3%
- ratalne	1 318	1 343	1 396	1 327	2 714	2 670	-43	-1,6%
- pozostałe	1 846	2 197	1 855	2 213	3 702	4 410	708	19,1%
Przedsiębiorstwa	3 374	2 797	2 758	2 773	6 132	5 570	-562	-9,2%
3/ Sektor budżetowy	477	491	403	494	879	984	105	11,9%
4/ Instrumenty dłużne	1 834	1 859	1 714	1 970	3 548	3 829	281	7,9%
KOSZTY	8 549	6 633	7 197	6 548	15 746	13 181	-2 565	-16,3%
1/ Sektor finansowy	2 881	1 788	2 207	1 726	5 088	3 514	-1 574	-30,9%
2/ Sektor niefinansowy	5 093	4 377	4 501	4 295	9 594	8 672	-922	-9,6%
Gospodarstwa domowe	3 729	3 271	3 365	3 178	7 095	6 449	-646	-9,1%
Przedsiębiorstwa	1 249	1 012	1 036	1 033	2 285	2 045	-240	-10,5%
3/ Sektor budżetowy	575	468	488	527	1 063	995	-68	-6,4%
WYNIK ODSETKOWY	6 284	7 216	5 966	7 573	12 250	14 789	2 539	20,7%

Źródło: UKNF

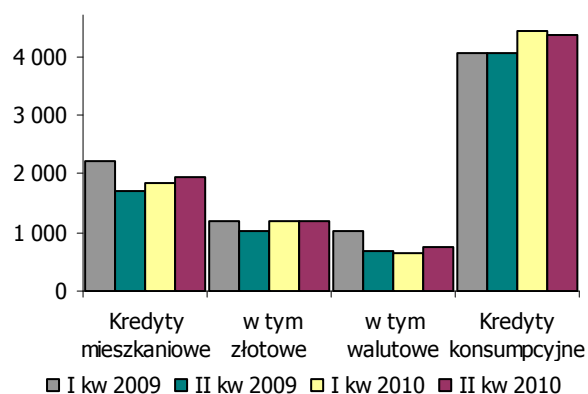
Wykres 55.

Przychody i koszty odsetkowe (mln zł)

Wykres 56.

Przychody odsetkowe od gospodarstw domowych (mln zł)

Źródło: UKNF

Głównym czynnikiem poprawy wyniku odsetkowego był silny spadek kosztów odsetkowych, który wyniósł aż **16,3%**. Wynikało to z **zakończenia tzw. „wojny depozytowej”**, która była konsekwencją eskalacji kryzysu finansowego po upadku banku Lehman Brothers. Wprawdzie jej szczytowa faza przypadła na koniec 2008 r., ale jej skutki były jeszcze silnie odczuwane przez banki w I połowie ub.r. (konsekwencja pozyskania wysoko oprocentowanych depozytów o relatywnie długich okresach umownych). Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym obniżeniu kosztów odsetkowych był **spadek stóp procentowych na krajowym i globalnym rynku finansowym**. W konsekwencji pomimo wzrostu bazy depozytowej koszty depozytów sektora niefinansowego zmniejszyły się o 9,6%, koszty środków pozyskanych z sektora finansowego aż o 30,9%, a koszty depozytów sektora budżetowego o 6,4%.

Nieznaczny spadek przychodów odsetkowych (o 0,1%), pomimo wzrostu wartości aktywów odsetkowych **należy wiązać** z kilkoma czynnikami. W szczególności, na skutek działań rządów i banków centralnych kluczowych gospodarek, doszło na rynku do znacznego **spadku stóp procentowych** w stosunku do poziomu notowanego w końcowych miesiącach 2008 r. i I kwartale 2009 r. Wpływ tego czynnika jest wyraźny zwłaszcza w przypadku **przychodów odsetkowych z tytułu walutowych kredytów mieszkaniowych**, które **zmniejszyły się** o 19,2%. Jednak przy interpretowaniu tych wielkości należy mieć na uwadze czynniki zakłócające w postaci zmienności kursów walutowych oraz podwyższonych spreadów. Istotną przyczyną obniżenia przychodów odsetkowych było też **zmniejszenie stanu zadłużenia sektora przedsiębiorstw oraz sektora finansowego** (porównując I półrocze br. i I półrocze ub.r.), co łącznie ze spadkiem stóp procentowych przełożyło się na zmniejszenie przychodów odsetkowych od tych sektorów odpowiednio o 9,2% i 5,9%. Dodatkowym czynnikiem wywierającym presję na przychody odsetkowe było **pogorszenie sytuacji finansowej części kredytobiorców**, skutkujące m.in. zaprzestaniem obsługi kredytu lub jej nieregularnością. Z kolei **stabilizująco na poziom przychodów odsetkowych oddziaływało zwiększenie marż** na nowo udzielanych kredytach.

W kontekście ogólnego spadku przychodów odsetkowych trzeba jednak zauważyć **wzrost przychodów odsetkowych z tytułu złotych kredytów mieszkaniowych** o 9,0%. Warto przy tym dodać, że były one o ponad 70% wyższe niż przychody odsetkowe od kredytów walutowych (w ubiegłym roku o niespełna 30%), pomimo iż stanowią zaledwie około połowy kredytów walutowych. Uwagę też zwraca **wzrost przychodów odsetkowych od kredytów konsumpcyjnych** o 8,3%, który nastąpił pomimo silnego pogorszenia ich jakości. Można to jednak wytłumaczyć dwoma czynnikami. Po pierwsze, banki nie dokonały redukcji oprocentowania tych kredytów, a ponadto nastąpił wzrost bazy przychodowej z tytułu tych kredytów (o ile w stosunku do stanu na koniec grudnia 2009 r. poziom kredytów konsumpcyjnych zwiększył się jedynie o 1,6% to średni stan tych kredytów w I półroczu br. był o blisko 9% wyższy niż w I półroczu ub.r.). Zwiększeniu uległy też przychody z tytułu instrumentów dłużnych (o 7,9%, co należy łączyć ze zwiększeniem stanu portfela papierów skarbowych i bonów pieniężnych NBP) oraz od sektora budżetowego (o 11,9%).

Źródła **poprawy wyniku z tytułu prowizji** należy upatrywać przede wszystkim w podniesieniu opłat i prowizji z tytułu korzystania z usług i produktów bankowych oraz z ożywieniem na rynku kapitałowym, a w konsekwencji zwiększeniem dochodów z tytułu sprzedaży jednostek uczestnictwa, zarządzania aktywami i pośrednictwa w obrocie na rynku. Niektóre banki odnotowały też zwiększenie przychodów z tytułu pośrednictwa w działalności ubezpieczeniowej.

Spadek dochodów z tytułu pozostałych pozycji działalności bankowej należy wiązać m.in. ze spadkiem aktywności klientów na rynku walutowym na skutek uspokojenia nastrojów na rynku finansowym (z punktu widzenia stabilności sektora bankowego jest to zjawisko pozytywne), co przełożyło się na spadek wyników z tytułu wymiany. Ponadto spadek dochodów nastąpił na skutek zmniejszenia wpływów z tytułu dywidend (o blisko 0,6 mld zł) oraz zmian w rachunkowości wprowadzonych w niektórych bankach, które spowodowały przesunięcie części dochodów do wyniku odsetkowego.

Poprawie wyników banków sprzyjało również **utrzymanie „dyscypliny” kosztów działania**, które ukształtowały się na poziomie z ub.r. Wprawdzie koszty pracownicze zwiększyły się o 2,5% (wzrost wynagrodzeń wyniósł 2,8%), ale koszty ogólnego zarządu uległy zmniejszeniu o 3,0%.

Koszty amortyzacji wzrosły o 7,2% (głównie na skutek wzrostu amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych).

W dalszym ciągu **podstawowym obciążeniem wyników finansowych banków jest ujemne saldo odpisów/rezerw**, które wzrosło o 7,0%, z 5,6 mld zł w I półroczu ub.r. do 6,0 mld zł w I półroczu br. (w I kwartale br. wyniosło 2,7 mld zł, a w II kwartale br. 3,3 mld zł), **co wynikało z materializacji ryzyka kredytowego podjętego przez banki** w minionych okresach.

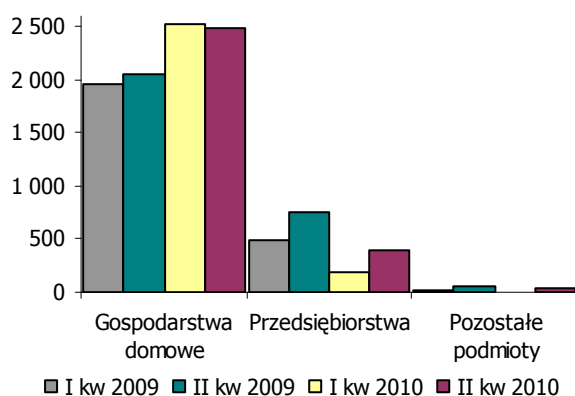
Tabela 3. Saldo odpisów/rezerw celowych (mln zł; %)

	I kwartał		II kwartał		I półrocze		Zmiana	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	mln zł	%
1/ Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	2 469	2 713	2 859	2 902	5 328	5 615	286	5,4%
Gospodarstwa domowe	1 959	2 519	2 060	2 480	4 020	4 999	979	24,4%
Kredyty konsumpcyjne	1 629	1 947	1 571	2 113	3 200	4 061	861	26,9%
- karty kredytowe	152	273	197	264	349	537	189	54,1%
- samochodowe	79	94	69	147	148	241	93	63,0%
- ratalne	746	572	409	526	1 154	1 098	-56	-4,9%
- pozostałe	653	1 008	896	1 176	1 549	2 184	636	41,0%
Kredyty mieszkaniowe	121	174	176	301	297	475	178	60,0%
Przedsiębiorstwa	484	197	747	393	1 231	591	-640	-52,0%
Pozostałe podmioty	26	-4	52	29	78	25	-52	-67,4%
2/ Pozostałe odpisy ¹⁵	226	-25	38	395	264	371	107	40,4%
RAZEM	2 695	2 688	2 897	3 297	5 592	5 985	393	7,0%

Źródło: UKNF

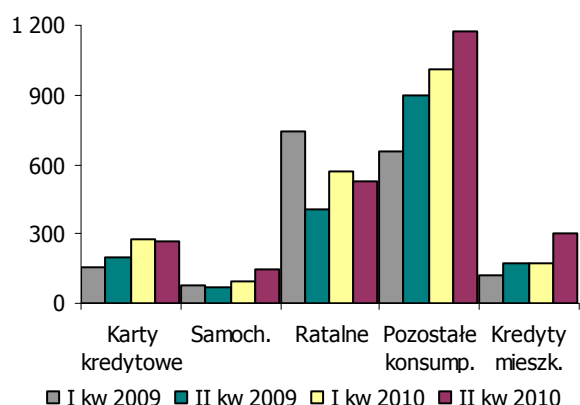
Wykres 57.

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (mln zł)

Wykres 58.

Odpisy na kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe (mln zł)

Źródło: UKNF

Ujemne saldo odpisów to przede wszystkim konsekwencja **materializacji ryzyka związanego z segmentem klientów detalicznych**. Udział pozostałych segmentów był niewielki, przy czym uwagę zwraca znaczny **spadek ujemnego salda odpisów w segmencie korporacyjnym**, co należy wiązać z ogólną poprawą sytuacji finansowej sektora przedsiębiorstw oraz rozwiązaniem kwestii transakcji opcyjnych, które w ubiegłym roku stanowiły istotne obciążenie wyników banków (wprawdzie saldo odpisów nadal było ujemne, ale wyniosło już tylko 0,6 mld zł wobec 1,2 mld zł w analogicznym okresie ub.r.).

Ujemne saldo odpisów/rezerw związanych z kredytami konsumpcyjnymi wyniosło 4,1 mld zł, co oznacza wzrost w stosunku do I półrocza ub.r. o 26,9% (trzeba też zauważyć, że skala odpisów dokonanych w II kwartale br. była wyższa niż w I kwartale br.). Biorąc pod uwagę skalę poszczególnych portfeli kredytowych, **najmniej korzystnie wyglądała sytuacja w przypadku zadłużenia z tytułu kart kredytowych**, gdzie odpisy sięgnęły 0,5 mld zł i były o 54,1% wyższe niż w ub.r. Silny był też **wzrost odpisów z tytułu kredytów samochodowych**. Z drugiej strony odnotowano pewną poprawę w przypadku kredytów ratalnych, gdzie skala odpisów była nadal bardzo wysoka, ale nieco niższa niż w ub.r.

Zwraca też uwagę silny **wzrost odpisów z tytułu kredytów mieszkaniowych**, które zwiększyły się o 60,0% i osiągnęły poziom 0,5 mld zł. Niepokoi przy tym istotny wzrost odpisów zanotowany w II kwartale br. (o ponad 70% w stosunku do I kwartału br. i o blisko 75% w stosunku do II kwartału ub.r.).

¹⁵ Obejmują: odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych, rezerwy, wynik z tytułu poniesionych ale niewykazanych strat IBNR i wynik z tytułu rezerwy na ryzyko ogólne.

Należy zwrócić uwagę, że **odpisy** z tytułu utraty wartości aktywów finansowych **skoncentrowane są w kilkunastu bankach**, które w minionych okresach charakteryzowały się (lub nadal charakteryzują) bardzo **agresywną strategią działania** w obszarze consumer finance oraz kredytów hipotecznych. Wśród 16 podmiotów, w których skala odpisów przekroczyła 100 mln zł, 12 banków to małe i średniej wielkości instytucje (ich łączny udział w aktywach sektora bankowego wynosił 26,7%, a udział w odpisach 64,5%). Efektem tych strategii są nie tylko bardzo wysokie odpisy, ale również silne pogorszenie wyników finansowych lub wygenerowanie dużych strat.

Reasumując, w I półroczu br. nastąpiła nieznaczna **poprawa wyników** finansowych sektora bankowego, jednak **wynikała** ona **głównie** ze wzrostu wyniku odsetkowego na skutek **silnego spadku kosztów odsetkowych**. Z kolei czynnikiem wywierającym **negatywną presję na wyniki banków** były **nadal narastające odpisy w segmencie klientów detalicznych**.

Oceniając perspektywy rozwoju sytuacji w najbliższych okresach należy zachować ostrożność. Wynika to z utrzymującej się **niepewności, co do przyszłego rozwoju sytuacji makroekonomicznej** (zwłaszcza w otoczeniu polskiej gospodarki), jak też z **niepewności, co do skali ryzyka kredytowego zakumulowanego w bilansach banków**.

Wydaje się, że **o ile w segmencie korporacji następuje stabilizacja, o tyle trudno jest jednoznacznie określić stan portfela w segmencie detalicznym**. W szczególności, **nie jest jasne czy w kolejnych okresach zajdzie konieczność utrzymania wysokiej skali odpisów¹⁶**. **Niepokoje też istotne zwiększenie odpisów z tytułu kredytów mieszkaniowych**. Biorąc pod uwagę powyższe można stwierdzić, że **o ile bieżąca sytuacja w zakresie kształtowania wyników nie stanowi zagrożenia dla stabilności systemu bankowego, o tyle trudno jest jednoznacznie stwierdzić, czy w najbliższych okresach wyniki banków ulegną zasadniczej poprawie**. Możliwy jest scenariusz, w którym okres relatywnie słabych wyników (w porównaniu do odnotowanych w 2007 r. i na początku 2008 r.) wydłuży się na kolejne kwartały. Niewątpliwie kluczowe znaczenie będzie miał rozwój sytuacji w otoczeniu banków, jak też sytuacja dochodowa klientów detalicznych.

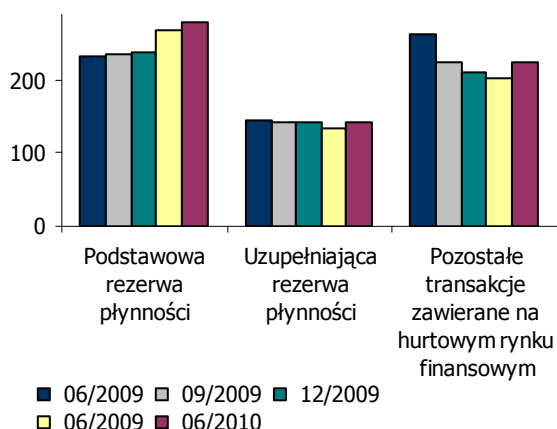
¹⁶ Informacje z banków wskazują na poprawę jakości nowych kredytów, jednak banki wciąż aktualizują dane o jakości portfela kredytowego na podstawie informacji z BIK, a baza ta jest zasilana nowymi danymi z banków przystępujących do systemu (głównie spółdzielczych).

4 GŁÓWNE OBSZARY RYZYKA I ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA

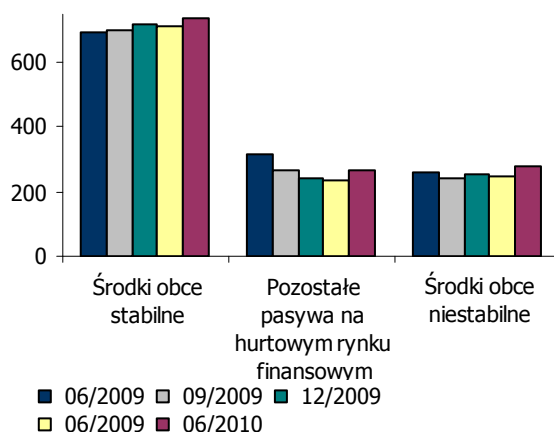
4.1 Płynność

Bieżąca sytuację banków w zakresie płynności można uznać za zadowalającą¹⁷. Głównym źródłem ryzyka pozostaje utrzymująca się na rynku niepewność oraz wciąż ograniczony poziom wzajemnego zaufania, przejawiający się m.in. brakiem sprawnego funkcjonowania rynku międzybankowego w zakresie transakcji o terminach zapadalności dłuższych niż 1 dzień, a zwłaszcza niską dostępnością środków o horyzoncie przynajmniej średniokresowym.

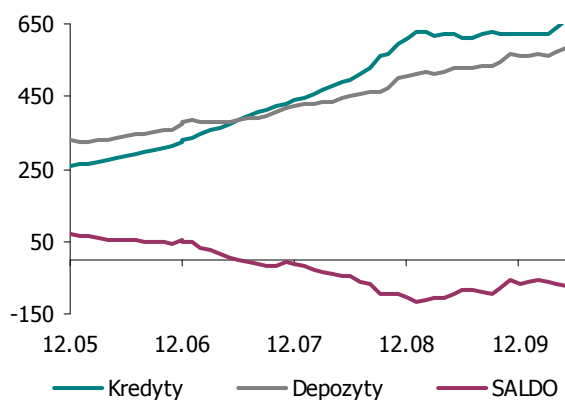
Wykres 59.
Wybrane aktywa¹⁸ (mld zł)

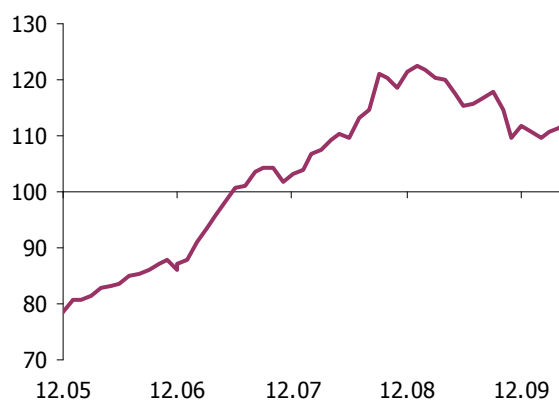
Wykres 60.
Wybrane pasywa¹⁹ (mld zł)

Wykres 61.
Kredyty i depozyty sektora niefinansowego (mld zł)

Wykres 62.
Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego (%)

Źródło: UKNF

W I półroczu br. bankom udało się powiększyć podstawową rezerwę płynności o 16,8% (rok/rok o 19,0%) oraz bazę stabilnych środków obcych o 3,1% (rok/rok o 7,0%). Relacja kredytów do depozytów (określająca pośrednio skalę zapotrzebowania na środki z rynku finansowego) pozostała stabilna i na koniec czerwca br. wynosiła 112,9% (109,6% na koniec ub.r.), przy czym jej nieznaczny wzrost wynikał m.in. z osłabienia złotego. Jednocześnie, jak już wcześniej stwierdzono, inwestorzy strategiczni zwiększyli poziom finansowania polskich banków, a na rynku międzybankowym zaobserwowano pewną poprawę.

Jednak, biorąc pod uwagę utrzymującą się na rynku niepewność i ograniczony poziom wzajemnego zaufania (przejawiający się nadal wysokimi premiami za ryzyko oraz brakiem sprawnego funkcjonowania rynku międzybankowego w zakresie transakcji o dłuższych terminach zapadalności), **nadal konieczne są działania**

¹⁷ Na koniec czerwca br. tylko 11 banków spółdzielczych nie spełniało wymogów uchwały KNF nr 386/2008, w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, ale ich łączny udział w aktywach sektora wynosił zaledwie 0,2%.

¹⁸ Definicje zob. uchwała KNF nr 386/2008 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności.

¹⁹ jak wyżej.

zmierzające do dalszego wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz opracowywania strategii, które będą dobrze wkomponowane w uwarunkowania zewnętrzne. W szczególności, mając na uwadze doświadczenia kryzysu, w przypadku znacznego finansowania danego banku środkami pochodzącymi z sektora finansowego konieczne są działania zmierzające do wzrostu udziału środków długoterminowych. W przypadku środków pochodzących z sektora niefinansowego, banki powinny dążyć do dalszego wzrostu ich stabilności, m.in. w drodze zwiększenia udziału depozytów o dłuższych terminach zapadalności (np. dzięki uatrakcyjnieniu oferty oprocentowania depozytów o dłuższych terminach umownych). Do rozważenia byłoby też wprowadzenie rozwiązań systemowych mających na celu zwiększenie skłonności gospodarstw domowych do długoterminowego oszczędzania.

4.2 Ryzyko kredytowe

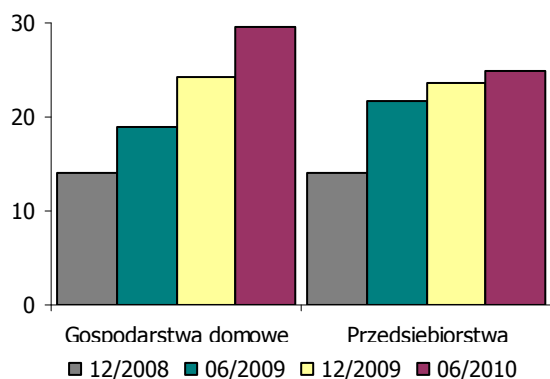
Pomimo poprawy wyników finansowych, w I półroczu 2010 r. doszło do dalszego pogorszenia jakości portfela kredytowego banków mierzonej wartością i udziałem kredytów ze stwierdzoną utratą wartości (zagrożonych) oraz kredytów z opóźnieniem w spłacie.

Tabela 4. Kredyty ze stwierdzoną utratą wartości (zagrożone) i ich udział w portfelu (mld zł; %)

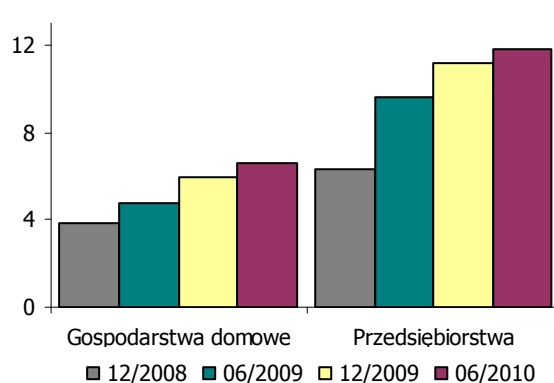
	Wartość (mld zł)				Udział w portfelu (%)			
	06/2009	12/2009	03/2010	06/2010	06/2009	12/2009	03/2010	06/2010
SEKTOR BANKOWY OGÓLEM, w tym:	40,7	47,8	49,3	54,6	6,5%	7,7%	7,9%	8,3%
1/ Gospodarstw domowe	18,9	24,2	26,8	29,5	4,8%	5,9%	6,5%	6,6%
- przedsiębiorcy indywidualni	2,9	3,1	3,3	3,6	8,1%	8,6%	8,8%	9,3%
- osoby prywatne	15,5	20,5	23,0	25,3	4,5%	5,8%	6,5%	6,5%
- rolnicy indywidualni	0,6	0,6	0,6	0,6	3,0%	2,9%	3,0%	3,0%
2/ Przedsiębiorstwa	21,6	23,5	22,4	24,9	9,6%	11,2%	10,8%	11,8%
- duże przedsiębiorstwa	7,3	7,5	7,7	8,0	7,1%	8,1%	8,7%	8,9%
- MSP	14,4	16,1	14,7	16,9	11,8%	13,5%	12,5%	14,0%
3/ Instytucje niekomercyjne	0,1	0,0	0,1	0,1	2,9%	1,5%	3,2%	3,7%
GOSPODARSTWA DOMOWE wg głównych produktów								
1/ Kredyty konsumpcyjne	12,9	17,7	20,1	21,8	9,8%	12,9%	14,6%	15,6%
- karty kredytowe	1,4	1,9	2,2	2,5	9,8%	12,6%	14,7%	16,3%
- samochodowe	1,0	1,2	1,3	1,5	7,5%	9,4%	10,3%	11,3%
- ratalne	4,1	6,0	6,6	6,9	9,7%	13,6%	14,8%	15,3%
- pozostałe	6,3	8,5	9,9	11,0	10,4%	13,1%	15,3%	16,6%
2/ Kredyty mieszkaniowe	2,8	3,2	3,3	4,0	1,3%	1,5%	1,5%	1,6%
3/ Pozostałe	3,3	3,3	3,4	3,7	6,3%	6,3%	6,3%	6,6%
PRZEDSIĘBIORSTWA wg głównych produktów								
1/ Operacyjne	10,7	10,5	10,2	10,7	10,4%	11,1%	10,9%	11,2%
2/ Inwestycyjne	6,4	6,3	6,5	6,9	9,5%	9,8%	10,4%	10,7%
3/ Na nieruchomości	4,4	6,4	5,4	7,0	8,8%	13,6%	11,7%	15,5%
4/ Pozostałe	0,2	0,3	0,3	0,3	4,2%	6,6%	6,3%	6,4%

Źródło: UKNF

Wykres 63.
Kredyty ze stwierdzoną utratą wartości (mld zł)

Wykres 64.
Udział kredytów ze stwierdzoną utratą wartości (%)

Źródło: UKNF

Na koniec czerwca **wartość kredytów ze stwierdzoną utratą wartości** (zagrożonych) wynosiła **54,6 mld zł**, co oznacza wzrost w stosunku do końca 2009 r. o 6,8 mld zł, tj. o 14,2% (w I kwartale br. wartość kredytów zagrożonych zwiększyła się o 1,5 mld zł, a w II kwartale br. o 5,3 mld zł). W konsekwencji ich **udział** w portfelu kredytowym zwiększył się z 7,7% na koniec 2009 r. do **8,3%** na koniec czerwca br.

Wzrost kredytów zagrożonych dotyczył przede wszystkim sektora gospodarstw domowych, których **wartość** zwiększyła się o 22,1% z 24,2 mld zł na koniec 2009 r. do **29,5 mld zł** na koniec czerwca br., a ich **udział** w kredytach ogółem z 5,9% do **6,6%** (w I kwartale br. wartość kredytów zagrożonych zwiększyła się o 2,6 mld zł, a w II kwartale br. o 2,7 mld zł). Tak znaczny wzrost kredytów zagrożonych to przede wszystkim konsekwencja dalszego pogorszenia jakości portfela kredytów konsumpcyjnych. Na koniec czerwca br.:

- **wartość zagrożonych kredytów konsumpcyjnych** wynosiła **21,8 mld zł** (wzrost w stosunku do stanu na koniec grudnia ub.r. o 4,2 mld zł, tj. o 23,5%), a ich **udział** w portfelu tych kredytów wynosił **15,6%** (na koniec 2009 r. wynosił 12,9%),

Najniższą jakość wykazywał portfel kredytów gotówkowych i w rachunku bieżącym (kategoria „pozostałe”) **oraz kredytów związanych z kartami kredytowymi**, w których udział kredytów ze stwierdzoną utratą wartości wynosił odpowiednio 16,6% i 16,3% (przyrost w I półroczu wyniósł odpowiednio 2,5 mld zł i 0,6 mld zł). **Szybkie narastanie problemów ze spłatą tych kredytów może mieć związek z ich wykorzystaniem przez część klientów do spłaty innych zobowiązań.**

- **wartość zagrożonych kredytów mieszkaniowych** wynosiła **4,0 mld zł** (wzrost do w stosunku do stanu na koniec grudnia ub.r. o 0,7 mld zł, tj. o 23,3%), a ich **udział** w portfelu tych kredytów wynosił **1,6%** (na koniec 2009 r. wynosił 1,5%).

Relatywnie wysoką jakość kredytów mieszkaniowych należy wiązać z kilkoma czynnikami. Po pierwsze, procedury kredytowe (w tym badanie zdolności kredytowej), są ostrzejsze. Po drugie, kredyty te mają najwyższy priorytet spłaty ze strony kredytobiorców (obawa o utratę mieszkania). Po trzecie, większość tych kredytów ma bardzo krótką historię, podczas gdy ryzyko związane z tymi kredytami na ogół uwidacznia się po upływie kilku lat. W końcu, bardzo istotnym czynnikiem jest spadek stóp procentowych do rekordowo niskich poziomów, jaki miał miejsce w ostatnich kilku kwartałach. W szczególności czynnik ten sprzyjał kredytobiorcom posiadającym zadłużenie w walutach obcych, którzy dzięki redukcji stóp procentowych przez szwajcarski bank centralny (SNB) dokonanych w interesie szwajcarskiej gospodarki (a nie polskiej), mogli zniwelować negatywny wpływ silnego osłabienia złotego w stosunku do CHF. Zachodzi jednak obawa o sytuację finansową tych kredytobiorców w przypadku rozpoczęcia przez SNB cyklu podwyższania stóp procentowych, które dodatkowo mogą przełożyć się na aprecjację szwajcarskiej waluty w stosunku do EUR i innych walut. Warto przy tym zauważyć, że od ostatniego szczytu umocnienia złotego przypadającego na połowę 2008 r., wartość CHF w stosunku do PLN wzrosła o ponad połowę. Ponadto silny wpływ na relatywnie niski udział kredytów zagrożonych miała wysoka dynamika tych kredytów powodująca, że przyrost kredytów zagrożonych był „niwelowany” przez wzrost wartości całego portfela kredytowego.

Relatywnie wysoka jakość portfela kredytów mieszkaniowych może mieć pewien związek z tym, że część kredytobiorców mających problem z obsługą tych kredytów nie reguluje innych zobowiązań lub też wykorzystuje kredyty konsumpcyjne w innych bankach w celu spłaty zobowiązań z tytułu kredytu mieszkaniowego.

Należy zauważyć, że w skali roku przyrost kredytów zagrożonych wyniósł ponad 40%, a w okresie ostatnich 18 miesięcy ich wartość wzrosła blisko dwukrotnie. Ponadto w przypadku tego portfela nastąpił **silny przyrost kredytów z opóźnieniem w spłacie** (zob. dalej), co najprawdopodobniej będzie oznaczać konieczność zwiększenia w najbliższych okresach odpisów z tytułu utraty wartości tych kredytów.

Jakość portfela kredytowego sektora przedsiębiorstw wydaje się stopniowo stabilizować, choć niepokoi silny przyrost kredytów zagrożonych w II kwartale br. (w I kwartale br. wartość kredytów zagrożonych zmniejszyła się o 0,9 mld zł, a w II kwartale br. wzrosła o 2,5 mld zł), który tylko w niewielkim stopniu można wytłumaczyć osłabieniem złotego. W skali całego półrocza **wartość kredytów zagrożonych sektora przedsiębiorstw** zwiększyła się o 5,9% z 23,5 mld zł na koniec 2009 r. do **24,9 mld zł** na koniec czerwca br., a ich **udział** w kredytach ogółem z 11,2% do **11,8%** (na obserwowany w skali roku wzrost udziału kredytów zagrożonych wpływ wywarło również zmniejszenie stanu zadłużenia sektora przedsiębiorstw).

Zwraca przy tym uwagę **istotnie niższa jakość portfela kredytów dla MSP** (na koniec czerwca br. udział kredytów zagrożonych wynosił 14,0% wobec 13,5% na koniec ub.r.) **niż dużych przedsiębiorstw** (odpowiednio: 8,9% i 8,1%). To zapewne tłumaczy skłonność banków do większego zaostrzenia polityki kredytowej wobec MSP niż dużych przedsiębiorstw.

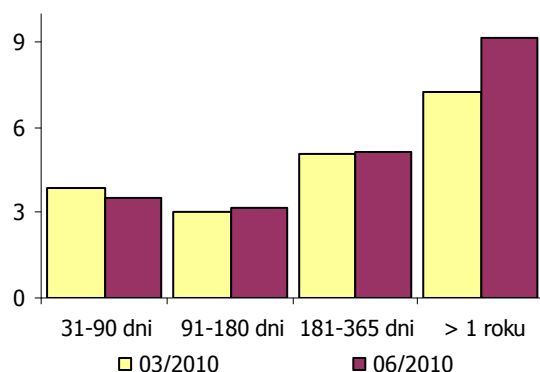
Na pogorszenie jakości portfela kredytowego wskazuje również wzrost kwoty kredytów wykazujących opóźnienia w spłacie²⁰.

Tabela 5. Terminowość obsługi kredytów dla sektora niefinansowego (mld zł; %)

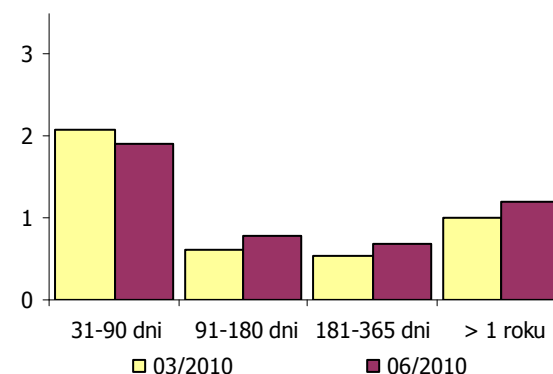
	Kredyty ogółem ²¹		Kredyty konsumpcyjne ²²		w tym karty kredytowe		Kredyty mieszkaniowe	
	03/2010	06/2010	03/2010	06/2010	03/2010	06/2010	03/2010	06/2010
WARTOŚĆ								
Ogółem	606,2	644,3	126,5	128,2	15,4	15,4	219,7	249,3
Nieprzeterminowane	533,6	569,2	91,8	95,2	11,0	11,4	207,2	234,3
Przeterminowane 1-30 dni	34,1	32,7	15,4	12,0	1,9	1,4	8,3	10,4
Przeterminowane powyżej 30 dni, w tym:	38,5	42,5	19,3	21,0	2,4	2,6	4,2	4,6
31-90 dni	9,0	8,0	3,9	3,5	0,6	0,5	2,1	1,9
91-180 dni	5,0	6,1	3,0	3,2	0,4	0,4	0,6	0,8
181 dni do 1 roku	8,7	8,4	5,1	5,1	0,8	0,8	0,5	0,7
powyżej > 1 roku	15,8	20,0	7,3	9,2	0,7	0,8	1,0	1,2
UDZIAŁ W PORTFELU								
Ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Nieprzeterminowane	88,0%	88,3%	72,6%	74,3%	71,6%	73,9%	94,3%	94,0%
Przeterminowane 1-30 dni	5,6%	5,1%	12,2%	9,4%	12,7%	9,2%	3,8%	4,2%
Przeterminowane powyżej 30 dni, w tym:	6,3%	6,6%	15,2%	16,3%	15,7%	17,0%	1,9%	1,8%
31-90 dni	1,5%	1,2%	3,1%	2,7%	3,7%	3,5%	1,0%	0,8%
91-180 dni	0,8%	0,9%	2,4%	2,5%	2,3%	2,8%	0,3%	0,3%
181 dni do 1 roku	1,4%	1,3%	4,0%	4,0%	5,3%	5,2%	0,2%	0,3%
powyżej > 1 roku	2,6%	3,1%	5,8%	7,2%	4,4%	5,5%	0,5%	0,5%

Źródło: UKNF

Wykres 65.
Opóźnienie w spłacie kredytów konsumpcyjnych (mld zł)

Wykres 66.
Opóźnienie w spłacie kredytów mieszkaniowych (mld zł)

Źródło: UKNF

Na koniec czerwca br. **kredyty z opóźnieniem w spłacie powyżej 30 dni miały wartość 42,5 mld zł i stanowiły 6,6%** portfela kredytowego (na koniec I kwartału br. wynosiła 38,5 mld zł i stanowiła 6,3% całego portfela).

Najniższą spłacalnością cechowały się kredyty dla gospodarstw domowych. Na koniec czerwca br.:

- **wartość kredytów konsumpcyjnych z opóźnieniem w spłacie powyżej 30 dni wynosiła 21,0 mld zł i stanowiła 16,3%** całego portfela (na koniec I kwartału br. odpowiednio 19,3 mld zł i 15,2%),

²⁰ Analiza terminowości spłaty w prezentowanym układzie możliwa jest dopiero od marca br.

²¹ Różnica pomiędzy wartością kredytów ogółem prezentowaną w tabeli i we wcześniejszych partiach opracowania wynika z pewnych ograniczeń systemu sprawozdawczego i dotyczy głównie kredytów konsumpcyjnych, których część wykazywana jest w innych należnościach. Nie zmienia to jednak istoty zjawiska.

²² jak wyżej.

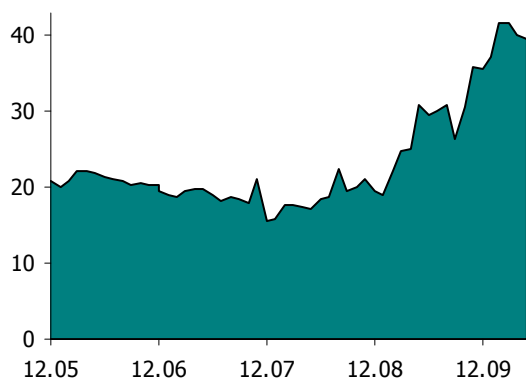
- wartość kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych o opóźnieniu w spłacie powyżej 30 dni wynosiła 4,6 mld zł i stanowiła 1,8% całego portfela (na koniec I kwartału br. odpowiednio 4,2 mld zł i 1,9% całego portfela).

4.3 Adekwatność kapitałowa

Bieżącą sytuację sektora bankowego w zakresie bazy kapitałowej można uznać za dobrą. Jednak biorąc pod uwagę trudne uwarunkowania zewnętrzne i narastanie niekorzystnych zjawisk w portfelu kredytowym konieczne są działania zmierzające do utrzymania wzmocnionej bazy kapitałowej.

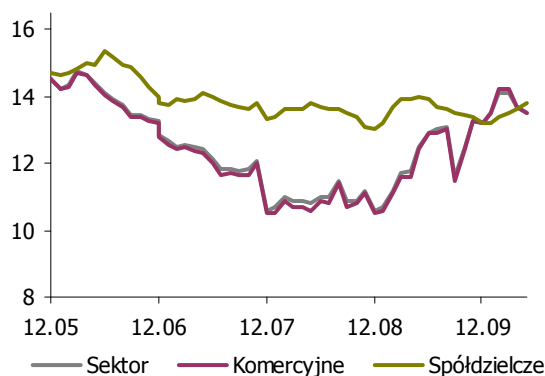
Wykres 67.

Nadwyżka fund. własnych nad całkowitym wymogiem (mld zł)

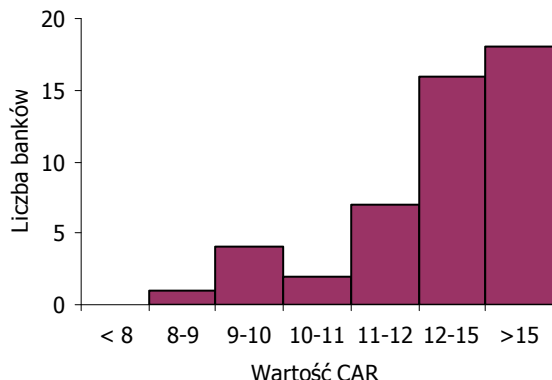
Wykres 68.

CAR - współczynnik wypłacalności (%)

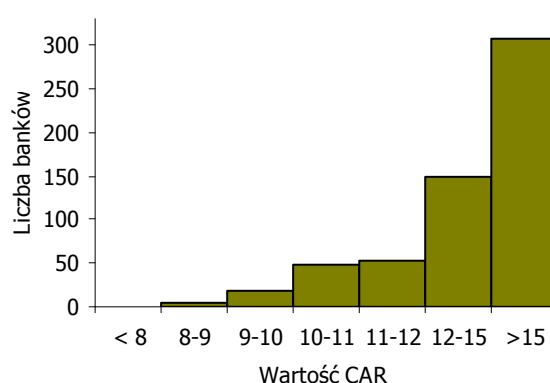
Wykres 69.

Rozkład banków komercyjnych względem CAR

Wykres 70.

Rozkład banków spółdzielczych względem CAR

Źródło: UKNF

Fundusze własne ogółem krajowego sektora bankowego wzrosły z 90,1 mld zł na koniec 2009 r. do 97,1 mld zł na koniec czerwca br., tj. o 7,8% (rok/rok o 11,5%).

Wszystkie banki komercyjne spełniały wymóg minimalnych funduszy własnych na poziomie 5 mln euro. W przypadku sektora banków spółdzielczych, tylko 1 bank spółdzielczy posiadał fundusze własne mniejsze niż wymagana równowartość 1 mln euro.

Niska dynamika akcji kredytowej spowodowała, że całkowity wymóg kapitałowy wzrósł jedynie o 5,9% (rok/rok o 2,0%) i na koniec czerwca br. wynosił 57,4 mld zł, przy czym na wzrost wymogu wpłynęło m.in. osłabienie złotego (wymóg z tytułu ryzyka kredytowego stanowił 87,1% całkowitego wymogu, a wymóg z tytułu ryzyka operacyjnego 10,8%). Oznacza to, że na koniec czerwca banki posiadały nadwyżkę funduszy własnych nad całkowitym wymogiem kapitałowym w wysokości 39,7 mld zł (wobec 35,8 mld zł na koniec ub.r.).

W kontekście wymogów kapitałowych warto dodać, że na koniec czerwca br. żaden z banków nie stosował zaawansowanych metod wyznaczania wymogu kapitałowego. Do chwili obecnej, UKNF przekazał nadzorom macierzystym pozytywne opinie dotyczące stosowania metod zaawansowanych dla dwóch banków (po jednej dla

metody IRB i AMA), a jeden bank otrzymał zgodę na stosowanie zaawansowanej metody w zakresie ryzyka rynkowego. W przypadku trzech banków wydano opinie negatywne (dwie dotyczyły IRB i jedna AMA). Obecnie trwają prace w zakresie wydania opinii nadzorem macierzystym w odniesieniu do czterech banków w zakresie metod IRB. Kolejne cztery banki zgłosiły wolę stosowania metod zaawansowanych, jednakże proces nie został formalnie rozpoczęty.

Istotny wzrost funduszy własnych w połączeniu z ograniczonym wzrostem wymogów kapitałowych spowodował **wzrost współczynnika wypłacalności** z 13,2% na koniec 2009 r. do **13,5%** na koniec czerwca br. (spadek z 14,2% na koniec marca br. wynikający m.in. z osłabienia złotego, a tym samym wzrostu wymogów z tytułu ryzyka kredytowego (ekspozycje walutowe).

Na koniec czerwca **wszystkie banki posiadały współczynnik wypłacalności na poziomie przekraczającym ustawowe minimum (8%)**.

Reasumując, **bieżąca sytuacja w zakresie bazy kapitałowej jest dobra. Sytuacja w zakresie płynności krótkoterminowej jest dobra**, natomiast **niezadawalająca jest sytuacja w zakresie płynności średnio- i długoterminowej**. W szczególności utrzymuje się brak sprawnego funkcjonowania rynku międzybankowego w zakresie transakcji o terminach zapadalności dłuższych niż 1 dzień oraz brak odpowiedniego poziomu finansowania średnio- i długoterminowego. W tym kontekście za niekorzystne należy uznać dalsze wyhamowanie tempa wzrostu bazy depozytowej.

Głównym obszarem ryzyka jest jakość portfela kredytowego, która na skutek pogorszenia sytuacji makroekonomicznej oraz nadmiernego rozluźnienia standardów polityki kredytowej, uległa pogorszeniu. W przypadku niektórych banków **doprowadziło to do znacznego pogorszenia wyników lub wystąpienia dużych strat**.

W tym kontekście **niekorzystne jest ponowne poluzowanie polityki kredytowej w obszarze kredytów mieszkaniowych**, a zwłaszcza **coraz szersze oferowanie kredytów walutowych, powrót do udzielania kredytów o bardzo wysokim LTV i bardzo długim okresie kredytowania**. Budzi to niepokój w obliczu sygnałów świadczących o gorszej spłacalności tych kredytów, utrzymującymi się silnymi wahaniami kursów walutowych oraz oczekiwanym w dłuższej perspektywie wzrostem stóp procentowych (w najbliższych okresach nie należy oczekiwać wzrostu stóp w Szwajcarii, USA i strefie euro, ale trzeba mieć na uwadze, że większość kredytów mieszkaniowych to zobowiązania zaciągane na okres 20-30 lat lub dłuższy). Materializacja ryzyka znajdującego się w portfelu kredytów mieszkaniowych następuje na ogół dopiero po kilku latach od momentu udzielenia kredytów.

W kontekście kredytów walutowych należy też pamiętać, że **większość gospodarstw domowych nie ma naturalnego zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym**, gdyż źródła ich dochodów obejmują jedynie wpływy w złotych, a nie w walutach, w których kredyt został udzielony.

Konieczny jest stały monitoring jakości portfeli kredytowych oraz praktyk udzielania kredytów stosowanych przez banki, w celu ewentualnego podjęcia dalszych działań regulacyjnych ograniczających narastanie w sektorze bankowym systemowego ryzyka.

5 GŁÓWNE KIERUNKI DZIAŁANIA NADZORU W I PÓŁROCZU 2010 R.

Nadzór nadal skupiał się w swoich działaniach na dwu podstawowych kierunkach:

- ocenie sytuacji poszczególnych banków w tym szczególnie jakości procesu zarządzania ryzykiem,
- ocenie stabilności sektora bankowego, identyfikowaniu ryzyk o charakterze systemowym, podejmowaniu działań prewencyjnych oraz kierowaniu odpowiednich rekomendacji do banków.

W ramach tych działań m.in.:

- analizowano i opiniowano założenia procesów łączenia banków oraz założenia strategii w sytuacji objęcia znaczących pakietów akcji,
- przeprowadzono inspekcje problemowe i kompleksowe oraz monitorowano realizację zaleceń poinspekcyjnych,
- dokonywano ocen programów postępowania naprawczego przekazywanych przez banki oraz kontynuowano działania monitorujące realizację tych programów,
- przeprowadzono analizę dostosowania banków do nowych przepisów ustawy o obrocie instrumentami finansowymi,
- kontynuowano monitoring zaangażowania banków wobec zagranicznych podmiotów finansowych (w tym podmiotów powiązanych) oraz źródeł finansowania pozyskiwanego od tych podmiotów,
- prowadzono monitoring i analizy walutowych transakcji pochodnych zawartych z podmiotami sektora niefinansowego,
- przeprowadzano badania ankietowe dotyczące wybranych obszarów działalności bankowej.

Ponadto UKNF kontynuował działania o charakterze zapobiegawczym i dostosowawczym w stosunku do nadzorowanych podmiotów. Podjęto też niezbędne indywidualne działania wobec wybranych banków przede wszystkim w zakresie polityki kredytowej.

Dodatkowo w I półroczu 2010 r. Pion Nadzoru Bankowego uczestniczył w projekcie testów warunków skrajnych (TWS) przeprowadzanych na poziomie UE, w ramach mandatu przyznanego przez ECOFIN, koordynowanych przez CEBS we współpracy z EBC, krajowymi organami nadzorczymi oraz KE. Celem była ocena zbadanie ogólnej odporności sektora bankowego UE oraz zdolności banków do absorbowania potencjalnych wstrząsów, wpływających na wzrost ryzyka kredytowego i rynkowego, w tym ryzyka kraju. Testy zostały przeprowadzone na próbie 91 banków z 20 krajów członkowskich UE (badaniem objęto co najmniej 50% aktywów sektora bankowego w każdym z 27 krajów członkowskich UE), w oparciu o jednolite scenariusze makroekonomiczne (bazowy i negatywne) dla 2010 i 2011 r., opracowane we współpracy z EBC oraz KE. W Polsce bezpośredni udział w badaniu brał PKO BP, a pozostała część sektora została objęta poprzez banki matki. Wyniki zostały podane do publicznej wiadomości na stronach internetowych UKNF, CEBS i uczestniczących banków.

Istotny element działań nadzorczych stanowiły też spotkania z zarządami i radami nadzorczymi banków, które pozwalają na bezpośrednią wymianę spostrzeżeń odnośnie dostrzeganych problemów w działalności banków. Jednocześnie regularnie spotykano się z przedstawicielami podmiotów macierzystych, w celu zapoznania się z ich sytuacją ekonomiczną oraz zamierzeniami strategicznymi wobec podmiotów działających na rynku polskim. Nadzór spotykał się także z potencjalnymi inwestorami zainteresowanymi nabyciem akcji banków. Nadzór bankowy pozostaje też w stałym kontakcie z nadzoramii innych krajów także poprzez uczestnictwo w spotkaniach kolegii nadzorczych, dzięki czemu możliwa jest m.in. weryfikacja oceny sytuacji podmiotów dominujących wobec instytucji działających w Polsce.

Celem polityki regulacyjnej realizowanej w 2010 r. jest kontynuacja działań mających na celu poprawę zarządzania ryzykiem przez banki.

W lutym **KNF uchwaliła Rekomendację T** dotyczącą dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych. Rekomendacja ta jest zbiorem dobrych praktyk w zakresie udzielania kredytów detalicznych, bazujących na zasadzie rzetelnego badania zdolności kredytowej klienta. Głównym celem jest poprawa jakości zarządzania ryzykiem w bankach, w tym zapobieżenie zjawisku nadmiernego zadłużania się kredytobiorców.

W lutym KNF uchwaliła również **nowelizację Rekomendacji I** dotyczącej zarządzania ryzykiem walutowym w bankach oraz zasad dokonywania przez banki operacji obciążonych ryzykiem walutowymi. Celem nowelizacji jest ograniczenie ryzyka kredytowego związanego z zawieraniem walutowych transakcji kredytowych oraz usprawnienie zarządzania ryzykiem walutowym w bankach. Rekomendacja rozszerza pojęcie ryzyka walutowego poprzez zalecenie badania wpływu zmian kursu na inne ryzyka, w tym ryzyko kredytowe. Zgodnie z nią przed zawarciem transakcji na instrumentach pochodnych bank powinien dążyć do identyfikacji charakteru działalności klienta, jego potrzeb zabezpieczenia ryzyka kursowego, świadomości podjęcia tego ryzyka, w pierwszej kolejności oferując klientom niezłożone produkty jako instrumenty zabezpieczające ryzyko kursowe.

W maju KNF **znowelizowała Rekomendację A** dotyczącą zarządzania ryzykiem towarzyszącym zawieraniu przez banki transakcji na rynku instrumentów pochodnych. Celem nowelizacji jest poprawa jakości zarządzania ryzykiem towarzyszącym zawieraniu transakcji na rynku instrumentów pochodnych. Zmiany dotyczą monitorowania i kontroli ryzyka (zwłaszcza ryzyka kredytowego), dokumentacji i wymiany informacji z klientem oraz rozbudowy systemów i procedur umożliwiających usprawnienie przepływu informacji między jednostkami banku odpowiedzialnymi za zarządzanie ryzykiem.

Obecnie w obszarze regulacji prowadzone są prace zmierzające do wdrożenia przepisów dyrektywy CRD II poprzez dokonanie zmian w uchwałach KNF oraz prawie bankowym. Prowadzone są również prace w zakresie aktualizacji wybranych rekomendacji dotyczących dobrych praktyk w zakresie zarządzania bankiem, w szczególności odnoszących się do ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (Rekomendacja S) oraz tworzenia baz danych odnoszących się do rynku nieruchomości (Rekomendacja J). Planowane zmiany dotyczą przede wszystkim ograniczenia ekspozycji na ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej oraz kwestiach związanych z poprawą jakości procesu oceny należności i ich zabezpieczeń.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Roczne tempo wzrostu produkcji i sprzedaży detalicznej (%).....	5
Wykres 2. Zmiana wymiany handlowej – I pół. 2010 / I pół. 2009 (%).....	5
Wykres 3. Wyniki finansowe sektora przedsiębiorstw (mld zł).....	5
Wykres 4. Wskaźniki klimatu koniunktury.....	5
Wykres 5. Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	6
Wykres 6. Roczne tempo wzrostu wynagrodzeń brutto w sek. przeds. (%)	6
Wykres 7. Roczne wskaźniki inflacji (%)	6
Wykres 8. Wynik budżetu państwa (mld zł).....	6
Wykres 9. Podstawowe stopy procentowe banków centralnych (%)	7
Wykres 10. Stawki na rynku pieniężnym (%)	7
Wykres 11. Kurs walut głównych względem złotego	7
Wykres 12. Rentowność polskich papierów skarbowych (%)	7
Wykres 13. Rentowność 10-letnich obligacji skarbowych (%).....	7
Wykres 14. Stawki 5-letnich CDS (pkt. bazowe).....	7
Wykres 15. Zmiana wartości indeksów od końca 2005 r. (%).....	7
Wykres 16. Zmiana cen surowców od końca 2005 r. (%).....	7
Wykres 17. Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPS (%).....	8
Wykres 18. Średnie oprocentowanie depozytów i kredytów - OPN (%).....	8
Wykres 19. Średnie oprocentowanie kredytów OPN (%).....	8
Wykres 20. Realne oprocentowanie kredytów i depozytów OPN (%).....	8
Wykres 21. Suma bilansowa sektora bankowego (mld zł).....	10
Wykres 22. Zmiana sumy bilansowej w I półroczu 2009 r. i 2010 r. (mld zł).....	10
Wykres 23. Zmiana stanu aktywów w I półroczu 2010 r. (mld zł)	10
Wykres 24. Zmiana stanu pasywów w I półroczu 2010 r. (mld zł).....	10
Wykres 25. Kredyty dla sektora niefinansowego (mld zł).....	11
Wykres 26. Roczne tempo wzrostu kredytów dla sek. niefinansowego (%)	11
Wykres 27. Zmiana stanu kredytów w I półroczu 2010 r. (mld zł).....	11
Wykres 28. Struktura walutowa kredytów (mld zł).....	11
Wykres 29. Struktura kredytów dla gospodarstw domowych (mld zł).....	12
Wykres 30. Struktura walutowa kred. dla gosp. dom. (mld zł) – 30/06/2010.....	12
Wykres 31. Kredyty mieszkaniowe i konsumpcyjne (mld zł)	12
Wykres 32. Roczne tempo wzrostu kredytów mieszk. i konsumpcyjnych (%)	12
Wykres 33. Struktura walutowa kredytów mieszkaniowych (mld zł)	12
Wykres 34. Roczne tempo wzrostu kredytów mieszkaniowych (%).....	12
Wykres 35. Struktura nowo udzielanych kredytów mieszkaniowych (%).....	13
Wykres 36. Udział kredytów o LTV>80% w nowo udzielanych kredyt. (%)	13
Wykres 37. Struktura kredytów konsumpcyjnych (mld zł)	14
Wykres 38. Zmiana stanu kr. konsumpcyjnych w I półroczu 2010 r. (mld zł).....	14
Wykres 39. Kredyty dla sektora przedsiębiorstw (mld zł).....	15
Wykres 40. Roczne tempo wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw (%)	15
Wykres 41. Zmiana stanu kr. dla przeds. w I półroczu 2010 r. (mld zł)	15
Wykres 42. Struktura walutowa kr. dla przeds. (mld zł) – 30/06/2010	15

Wykres 43. Kredyty dla dużych przedsiębiorstw (mld zł)	15
Wykres 44. Kredyty dla małych i średnich przedsiębiorstw (mld zł)	15
Wykres 45. Udział w aktywach (%)	16
Wykres 46. Struktura portfela papierów wartościowych (mld zł)	16
Wykres 47. Należności i zobowiązania od/wobec sekt. finansowego (mld zł)	17
Wykres 48. Zmiana stanu należności i zobowiązań w I pół. 2010 r. (mld zł)	17
Wykres 49. Depozyty sektora niefinansowego (mld zł)	17
Wykres 50. Roczne tempo wzrostu depozytów (%)	17
Wykres 51. Przyrost kapitałów w I półroczu 2010 r. (mld zł)	18
Wykres 52. Podział zysku banków komercyjnych za lata 2006-2009 (mld zł)	18
Wykres 53. Ujemne saldo odpisów/rezerw (mln zł)	20
Wykres 54. Wynik finansowy netto (mln zł)	20
Wykres 55. Przychody i koszty odsetkowe (mln zł)	21
Wykres 56. Przychody odsetkowe od gospodarstw domowych (mln zł)	21
Wykres 57. Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych (mln zł)	23
Wykres 58. Odpisy na kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe (mln zł)	23
Wykres 59. Wybrane aktywa (mld zł)	25
Wykres 60. Wybrane pasywa (mld zł)	25
Wykres 61. Kredyty i depozyty sektora niefinansowego (mld zł)	25
Wykres 62. Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego (%)	25
Wykres 63. Kredyty ze stwierdzoną utratą wartości (mld zł)	26
Wykres 64. Udział kredytów ze stwierdzoną utratą wartości (%)	26
Wykres 65. Opóźnienie w spłacie kredytów konsumpcyjnych (mld zł)	28
Wykres 66. Opóźnienie w spłacie kredytów mieszkaniowych (mld zł)	28
Wykres 67. Nadwyżka fund. własnych nad całkowitym wymogiem (mld zł)	29
Wykres 68. CAR - współczynnik wypłacalności (%)	29
Wykres 69. Rozkład banków komercyjnych względem CAR	29
Wykres 70. Rozkład banków spółdzielczych względem CAR	29

SPIS TABEL

Tabela 1. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego (mln zł; %)	20
Tabela 2. Wybrane elementy przychodów i kosztów odsetkowych sektora bankowego (mln zł; %)	21
Tabela 3. Saldo odpisów/rezerw celowych (mln zł; %)	23
Tabela 4. Kredyty ze stwierdzoną utratą wartości (zagrożone) i ich udział w portfelu (mld zł; %)	26
Tabela 5. Terminowość obsługi kredytów dla sektora niefinansowego (mld zł; %)	28

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl